



**Dr. Öğr. Üyesi Muhammed İkbâl GÜLER**

Ondokuz Mayıs Üniversitesi  
Fen-Edebiyat Fakültesi  
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü  
Samsun/TÜRKİYE  
mikbal.guler@omu.edu.tr  
ORCID

**HÂCE MUHAMMED LUTFÎ  
HAZRETLERİ'NİN (ALVARLI EFE)  
ŞİİRLERİNİN YENİ BİR NÜSHASI  
ÜZERİNE -II- HÜLÂSATÜ'L-  
HAKÂYIK'TA YER ALMAYAN ŞİİRLER**

ABOUT A NEW TRANSCRIPT OF HÂCE  
MUHAMMED LUTFÎ HADRAT'S  
(ALVARLI EFE) POETRY -II- POEMS  
NOT INCLUDED IN HULÂSATU'L-  
HAKÂYIK

Makale Türü: Araştırma Makalesi	Article Information: Research Article
Yükleme Tarihi: 30.01.2022	Received Date: 30.01.2022
Kabul Tarihi: 01.03.2022	Accepted Date: 01.03.2022
Yayınlanma Tarihi: 30.04.2022	Date Published: 30.04.2022

### İntihal / Plagiarism

Bu makale **turnitin** programında taranmıştır.  
This article was checked by **turnitin**.



### Atf/Citation

Güler, Muhammed İkbâl, "Hâce Muhammed Lutfî Hazretleri'nin (Alvarlı Efe) Şiirlerinin Yeni Bir Nüshası Üzerine -II- Hülâsatü'l-Hakâyık'ta Yer Almayan Şiirler", *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi [Journal of Academic Literature]*, Yıl 8, Sayı 16, Bahar 2022, s. 68-107.

Güler, Muhammed İkbâl, "About a New Transcript of Hâce Muhammed Lutfî Hadrat's (Alvarlı Efe) Poetry - II- Poems Not Included in Hülâsatu'l-Hakâyık", *Hikmet-Journal of Academic Literature*, Year 8, Volume 16, Spring 2022, p. 68-107.



10.28981/hikmet.1065499



*Dr. Öğr. Üyesi Muhammed İkbâl GÜLER*

**HÂCE MUHAMMED LUTFÎ HAZRETLER'İNİN (ALVARLI EFE) ŞİİRLERİNİN YENİ  
BİR NÜSHASI ÜZERİNE -II- HÜLÂSATÜ'L-HAKÂYIK'TA YER ALMAYAN ŞİİRLER**

ABOUT A NEW TRANSCRIPT OF HÂCE MUHAMMED LUTFÎ HADRAT'S (ALVARLI  
EFE) POETRY -II- POEMS NOT INCLUDED IN HULÂSATU'L-HAKÂYIK

**ÖZ**

*Çalışmada Alvarlı Efe nâmıyla da bilinen Hâce Muhammed Lutfî'nin müritlerinden Pehlül Çiftçi'nin yazmış olduğu, şiir mecmuası olarak da nitelendirilebilecek defterlerde yer alan ve Alvarlı Efe'nin şiirlerinin yer aldığı Hulâsatü'l-Hakâyık adlı eserinde bulunmayan on dört şiir konu edilmiştir. Ayrıca kamuoyu tarafından "Cân bula cânânını" dizesi ile bilinen lâkin mezkûr eserde farklı bir varyantı bulunan şiir de çalışmanın sınırları içerisine dahil edilmiştir. Çalışmanın giriş kısmında şiirlerin içeriğine dair bilgiler aktarılmış, çeviri yazılı metni kurarken izlenen yola dair bilgiler verilmiş, akabinde ilgili şiirler çeviri yazı yoluyla günümüz harflerine aktarılmıştır. Son kısımda ise on beş şiirin el yazması defterlerdeki dijital görselleri yer almaktadır.*

**Anahtar Kelimeler:** Alvarlı Efe Hazretleri, tasavvuf, Hulâsatü'l-Hakâyık.

**ABSTRACT**

*In the study, fourteen poems that are included in the notebooks, which can also be described as a poetry magazine, written by Pehlül Çiftçi, one of the followers of Hâce Muhammed Lutfî, also known as Alvarlı Efe, and which are not in work called Hulâsatü'l-Hakâyık, in which Alvarlı Efe's poems are included, are discussed. In addition, the poem, which is known by the public with the line "Cân bula cânânını," but has a different variant in the previous work, is also included within the boundaries of the study. In the introductory part of the study, information about the poems' content was given, information was given about the path followed while constructing the translated text, and then the related poems were transferred to today's letters using translation writing. There are digital images of fifteen poems in handwritten notebooks in the last part.*

**Keywords:** Alvarlı Efe Hadrat, sufism, Hulâsatü'l-Hakâyık.

## Giriş

XX. yüzyıl tasavvuf edebiyatının önde gelen isimlerinden Hâce Muhammed Lutfî Efendi (Alvarlı Efe)’nin müritlerinden “Yetim Hâfız” lakaplı Pehlül Çiftçi, Efe Hazretleri’nin sağlığında yanında bulunan ve onun şiirlerini kaleme alan kişilerden biridir. Pehlül Çiftçi’nin yazmış olduğu ve şu anda oğlu Hüseyin Çiftçi’nin kütüphanesinde bulunan dokuz farklı defterde Efe Hazretleri’ne ait 319 ayrı şiir tespit edilmiştir. Bu şiirlerden on dördü, neşredilen Hulâsatü’l-Hakâyık’ta (2011) yer almamaktadır. Efe Hazretleri’nin hayatına, neşredilen Hulâsatü’l-Hakâyık’a ve Pehlül Çiftçi’nin yazmış olduğu defterlere dair detaylı bilgilere “Hâce Muhammed Lutfî Hazretleri’nin (Alvarlı Efe) Şiirlerinin Yeni Bir Nüshası Üzerine -I-” (Güler, 2017) başlıklı makalede yer verilmiştir. Tekrara düşmemek adına bu çalışmada sadece divanda yer almayan on dört şiir<sup>1</sup> ve Hulâsatü’l-Hakâyık’ta farklı bir hâli bulunan, ilk mısrası “Cân bula cânânını” ile bilinen şiir konu edilecektir.

Şiirlerin çeviri yazı yoluyla aktarılacak hâllerine geçmeden önce muhtevalarına dair genel olarak şu tespitleri yapmak mümkündür:

### 1. şiir

“Eyler” redifli bu gazelde Efe Hazretleri Hakk’ın nazarının her an kulları üzerinde olduğunu lâkin kulun bu nazarı idrâk edebilmesi için kainatı okuması gerektiğine işaret eder. Bu okuma işleminden evvel yapılması gereken, kulun Hakk’a teslimiyetidir. Bu teslimiyet, doktorun reçetesine tâbi olan hastanın elde edeceği nihayet ile eş değerdir: Hakk’a teslim olan, zahirde özgürlüğünü feda etmiş gözükse de hakikatte gerçek özgür odur. Bu teslimiyet safhasından sonra Hakk’ın nazarını kainatta izlemeye başlamak gerekir. Rengarenk çiçekler, güneşin doğuşu ve daha nice hikmet, hâl dilleri ile Hakk’tan haber etmekte, kişiye irfânî bilgiyi sunmaktadır. Bütün bu okumanın nihayetinde, yani seyr-i sülûk sonunda sâliğin varacağı yer Hakk’ta bekâ bulma mertebesidir (bekâbillâh) ve bu yüce mertebe Efe Hazretleri’nin dilince “esrâr-ı kader”dir, yani kaderin sırlarındandır.

### 2. şiir

“Olsun” redifli ve mesnevî nazım biçiminde musarra’ olarak yazılmış bu şiir bir Muharremiyye örneğidir. Hulâsatü’l-Hakâyık’ta yer alan on yedi Muharremiyye’de Alvarlı Efe Hazretleri’nin bütün bir Kerbelâ vakâsına dair bilgileri parça parça şiirlerine yerleştirdiğini görmek mümkündür (Güler, 2017: 16). Yetim Hâfız lakaplı Pehlül Çiftçi’nin yazmış olduğu defterlerden bir numaralı defterde yer alan “olsun” redifli Muharremiyye’yi de Efe Hazretleri’nin yazmış olduğu on sekizinci Muharremiyye örneği olarak belirtmek mümkündür. Her bir beytin başında tekrar eden “Muharrem’dir yine” ifadesi şiirin bir Muharrem ayında yazıldığını göstermektedir. Her Muharrem ayında olduğu gibi Kerbelâ’nın acısı

<sup>1</sup> “Hâce Muhammed Lutfî Hazretleri’nin (Alvarlı Efe) Şiirlerinin Yeni Bir Nüshası Üzerine -I-” (Güler, 2017) başlıklı makalede, Pehlül Çiftçi’nin yazmış olduğu defterlerde Hulâsatü’l-Hakâyık’ta (2011) yer almayan on dört farklı şiir olduğu bilgisi paylaşılmıştır. İlgili çalışmada Defter 2’de yer alan sekizinci şiir (Güler, 2017: 681) sehven *divanda yer almayan şiir* olarak belirtilmiştir. “Cân bula cânânını” mısrasıyla başlayan bu şiir divanda yer alıp elimizdeki defterde geçtiği hâlden farklıdır. Bu sebeple çalışmada bahsi geçen şiir “divanda yer almayan şiir” sınıflandırmasından çıkarılmıştır. İlk makaleden sonra yapılan tetkikler neticesinde Defter 3’te yer alan bir şiirin daha (bk. 10. şiir) Hulâsatü’l-Hakâyık’ta yer almadığı tespit edilmiş ve bu çalışmaya alınmıştır. Böylelikle çalışmada bahsi geçen toplam şiir sayısı on beş olmuştur.

yürekleri ateşe vermiştir. Bu ateşin müsebbibi olan Yezîd'in yerinin cehennem olması ve ehl-i beytin her dem inananların gönlünde hatırdâ tutulması temenni edilir. Bu hatırdâ tutuş gönülleri perişan kılmalı, gözleri yaşla doldurmalı ve âlemi temelinden sarsmalıdır. Muharrem ayının mümin kalplerde bıraktığı burukluğun kıyamete kadar kırılmış bir şişe gibi taşınacağı belirtilerek şiir sonlandırılmıştır.

### 3. şiir

Beş beyitlik bu gazelde Efe Hazretleri, Hakk'a vâsıl olmanın yolunun candan, dünyalıktan geçmekle mümkün olacağını belirtmektedir. “Kurbân”, “kurb” (yakınlık) kökünden gelmektedir. Her kim ki sevgiliyle yakınlık kurmak dilerse kurban olma yolunu seçmelidir. Eğer sevgili, âşığına, kuluna canı karşılığında kabul edilme lutfu bağışlamışsa o vakit âşığın canı öyle bir kıymet kazanır ki dünyalık hiçbir cevher onun kıymetine erişemez. Hakk Te'âlâ ile kulu arasındaki perdeler kalkıp da vuslat gerçekleştiği vakit âşığın vecd hâlindeki coşkusu, âdeta bir zikir meclisindeki cezbe hâline gönderme yapılarak resmedilmeye çalışılmıştır. Tasavvufta “zülûf” Hakk'ın zâtına, aslına delalet eder (Cebecioğlu, 2009: 736). Hakk'ın has kullarının ibadette olduğu seher vaktinde esen sabâ rüzgarı, Hakk'ın zâtından yayılan muhabbet kokularını, ilâhî sırları âşığa taşır. Âşığa ulaşan her koku onu mest edeceği gibi kıymetini, mertebesini de o nisbette arttıracaktır. Bütün bu nimetleri gören âşık, şiirin son beytinde bekâbillâh makamına davet edilir. Çünkü “dil-rübâ dilberlerin” yani Hakk'tan gayri her şeyin, hatta canın dahi el üstünde tutulup kıymet verilecek, nazı çekilecek değeri yoktur. Dünyalık bağlardan kurtulmak onlara duyulan minnetten de kurtulmaktır. “Dünyalık” kapısının terk edildiği yerde sâliğin karşısına çıkacak kapı “dehâlet” yani Hakk'a sığınma kapısı olacaktır. Bu kapıya sığınmak da âşığa şandır.

### 4. şiir

“Cân kurbân” redifli bu gazelde ilâhî sırlara vâkıf olma yolunda yürüyenlerin geçtikleri yollardan ve bu yolda yürüyenlere rehberlik edenlerin vasıflarından bahsedilmektedir. Mürşid, Hakk'ın yolunda gönül neyinin seslerini dinleyip, ilhâmını Hakk'ın tecelli eylediği gönülden alarak âleme karşı bülbül kesilen ve birlik sırlarını okuyandır. Seyr-i sülûk yolunda yolcu olan ise evvela yokluğun yani terk-i mâsivânın dershanesinde “Nefsini bilen rabbini bilir.” dersini tâlim edendir. Bu tâlim ona yapması gerekeni öğretecek, yolun sonunda cân emanetini cânâna ulaştıran mahir bir ulak olacaktır. Seyr-i sülûk yolundaki uğrak yerlerinden biri de “cünûn” vadisidir ve bu vadiye hüküm “Eşeddu hubben lillâh”<sup>2</sup> hükmünce aşkıdır. Bu vadiye olan da gönlündekini yalvarırcasına sevgilisine ulaştırma gayreti içerisindedir. Hakk'tan ayrı kalmanın yıkıp viran eylediği âşıkların gönlü, sevgilinin zikriyle meşgul oldukça O'nun tecelli ettiği mekâna dönüşür. Hakk'ın tecellisine mazhar olanların dilinden çıkacak olan da eşyanın hakikatine dair hikmetler olacaktır.

### 5. şiir

İlticâ-nâme isminin verildiği bu şiir on altı dördlükten müteşekkildir. Âlemin yaradılışının anlatıldığı ilk dördlüklerden itibaren sırasıyla Hz. Âdem (a.s.), Hz. Nuh

<sup>2</sup> “En çok Allah'ı severler.” Bakara Sûresi 165. âyetten.

(a.s.), Hz. İbrahim (a.s.), Hz. Süleyman (a.s.), Hz. İsa (a.s.), Hz. Musa (a.s.), Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)’dan ve son dörtlükte Hz. İlyas (a.s.)’dan bahsedilmiş, bahsi geçen peygamberlerden sonra hulefâ-i raşidîne ve akabinde Hallâc-ı Mansûr’a yer verilmiş, son dörtlüklerde ise Abdülkâdir-i Geylânî ve Şâh-ı Nakşîbendî Hazretleri mevzu edilmiştir.

### 6. şiir

“Olan” redifli sekiz beyitten müteşekkil bu gazelde Efe Hazretleri haccın bazı rükünlerine değinerek bunlardan duyulacak manevî hazza işaret etmektedir. Efe Hazretleri’nin bu şiiri kuvvetle muhtemel 1947, 1949 ve 1950 yıllarında gerçekleştirdiği hacc vazifelerinden (Hâce Muhammed Lutfi, 2011: 658) birinin öncesinde veya sonrasında yazdığını belirtmek mümkündür. Hacılar Hakk’ın rızasına ermek maksadıyla ihrama girerler. Beytullah’a varmaktan maksatları ise Hakk’ın tecellisine mazhar olabilmek arzudur. Yani maksat ev değil, ev sahibidir. Hakk’ın lütfunun, muhabbetinin, feyzinin yayıldığı yer Allah’ın kutsal belde kıldığı Mekke şehridir. Buraya gelip de Kâbe’yi seyredenler içerisinde, ancak ilâhî sırlara vâkıf olanlar Allah’ın evinin sırrını da temâşâ edebilirler. Bu sırlara vâkıf olabilmenin bir şartı da edebdir. Allah’ın beytine edeb ile varanın gönlü Muhammedî nur ile dolacaktır. Hac veya umre ibadetinin başlangıcı sayılan ihrama girme rükününün yerine getirildiği mekân manasına gelen “mîkât yeri”<sup>3</sup>, bahsi geçen ibadeti yerine getirmek için niyet edip yola çıkanların heyecanlarının dorukta olduğu mekanlardandır. Bu mekanlara varan hacı adayları âdeta yeniden can bulurlar. Bu mekanlarda bürünülen ihram ise akli başında olanlar, maddeden geçip mânâyâ vâkıf olanlar için birer cennet elbisesi hükmündedir. İhrama girildikten sonra istikâmet Beytullah’tır. Telbiyelerle, tevhidlerle, tekbirlerle yürülen yolda varılacak durak Kâbe ise de bekleyen evin sahibidir. Davet eden Allah, kullarını evine beklemektedir. Her ev sahibinin âdeti nasıl ki konuğuna ikramda bulunmaksa, Allah da misafirlerine hem zâhiren hem de bâtinen ikramlarda bulunacaktır. Beytullah’ta sayısız Müslüman Allah’a ibadetle meşguldür. Bu sayısız kulu varlık sahasına getiren de Allah’ın “kün” yani “ol!” emridir. Bütün mevcudun varlık sahasına çıkmasına vesile tek bir emir olmasına, yani varoluşta teklîğe rağmen Hakk’ın hikmetini farkedebilecek, bâtını ikramlara mazhar olabilecek olanlar Hakk’ın ayıklarındır. Efe Hazretleri makta beytinde haccın rükünlerinden bir diğeri olan vakfeye ve ziyaret tavafına gönderme yapar. Arefe günü vakfede iken “Nefsini bilen Rabbini bilir.” hikmetinin kâl ve hâl diliyle zikredilmesi tembihlenir. Vakfe sonrası yapılacak olan Kâbe tavafı nihayetinde elbet Hakk’ın lütfu izhâr olacaktır. Bütün bu ilâhî ikramlara erişebilmenin yolu gönül gözünün açık olmasından geçmektedir.

### 7. şiir

Son dizesi “olsun” redifli üç dörtlükten müteşekkil şiirde Efe Hazretleri Müslümanlar nâmına Hakk’a iltica etmekte, bütün inananların her iki cihanda saadetini Allah’tan dilemektedir.

<sup>3</sup> Detaylı bilgi için bk. Öğüt, <https://islamansiklopedisi.org.tr/mikat>. Erişim tarihi: 26.02.2022.

### 8. şiir

2 numaralı defterde yer alan bu şiir Hulâsatü’l-Hakâyık’ta farklı bir varyantı bulunan (Hâce Muhammed Lutfî, 2011: 167), halk arasında da “Cân bula cânânını” dizesiyle tanınan şiirdir. Bu şiirin diğer bir varyantı ise Raci Alkır’ın derleyip Nida Tüfekçi’nin notaya almış olduğu “Cân Bula Cânânını” adlı eserdir (Şengül, 2013: 54). Ayrıca Raci Alkır’ın yapmış olduğu derleme, Efe Hazretleri’nin torunu Hasan Mazlumoğlu ve damadı Hüseyin Kutlu’ya göre yanlış ve eksiktir (Şengül, 2013: 55).<sup>4</sup> Şiirin genelinde kul için hakiki bayramın Hakk’ın affıyla ve nihayetinde Hakk’a vâsıl olmayla gerçekleşebileceği vurgulanmaktadır.

### 9. şiir

“İsteyen” redifli bu gazel üçüncü defterde yer almaktadır. Efe Hazretleri, bu şiirinde de seyr-i sülûk yolunun hikmetlerine işaret etmektedir. Hak katında derdine derman, affına ferman isteyen sâlik vaktin şahına, yani mürşid-i kâmile bağlanmalı, oradan da kulluğunu talep eylediği Allah’a vâsıl olabilmek için canını feda eylemelidir. Şayet bu yolda talep edilen ilim ve irfan ise yoluna uyulan mürşidin emrine muhalefet etmemek gerekir. Çünkü seyr-i sülûk, hakiki bir mürşid-i kâmilin elinde gassal elindeki ölü gibi olmayı gerektirir. Allah’ın has kulları, vahdet bahçesinin gülleri gibidir. O bahçedeki güllerin gönüllerinde, yani içinde yer edinebilmek, âdeta bir çiğ tanesi olabilmek için o bağı bulbülü olmak, o bağı lisanınca ötmek gerekir. Allah’ın sevgisine talip olanlar hidayet yoluna aşk derecesinde bağlı olanlardır. Bu bağlılık da nihayetinde gönül burcundan hidayet güneşini doğuracaktır. Efe Hazretleri makta beytinde “toğmaya” sözüyle “olacak olanları işte o vakit seyret” demekte ve yolculuğun nihayetinde zuhura gelecek olan hikmetlerin âdeta kelama gelemediğine, ancak hâl diliyle anlaşılabilceğine işaret etmektedir.

### 10. şiir

Altı dörtlükten oluşan bu şiirde Efe Hazretleri mahşer gününü konu edinmiştir. O gün meydana çıkacak günah defterlerinin sayısı ne olursa olsun yüce Allah rahmetiyle onları temizlemeye kâdirdir. Mahşer günü ümmet-i Muhammed’in hesaba çekileceği, herkesin defteriyle yüzleşeceği vakitte de Hz. Peygamber (a.s.) ümmetinin önünde olacaktır. O dehşetli günde herkes Allah’ın Rahmân isminin tecellisi gereğince rahmet umacaktır. Tıpkı bir ananın yavrusunu taşıdığı cüzî merhamet gereği ateşe atmadığı gibi umulur ki Allah da mutlak merhamet sahibi olarak kullarını ateşe atmayacak, küçük büyük herkese merhamet edecektir. Herkesin feryat ü figan eylediği o vakitte Allah kendisine inananlara rahmet nazarıyla yaklaşacaktır. Allah’ın inananlara rahmetinin bir diğer sebebi de Hz. Muhammed Mustafa (a.s.)’in şefaati olacaktır.

<sup>4</sup> 2 numaralı defterde geçen bu şiir, Raci Alkır’ın derlemiş olduğu varyanta daha yakındır. Merhûm Raci Alkır, altı yaşından itibaren Alvarlı Efe’nin müridânından babası Şefik Bey ile Efe Hazretleri’nin yanına gidip gelen biridir. Hatta Raci Alkır’ın “Ömer” olan göbek adını da Alvarlı Efe Hazretleri koymuştur. Çocuk yaşlarından itibaren Efe’nin dergahında okunan gazeller onun keskin hafızasında yer etmiştir (Vahit Alkır ile 28.02.2022 tarihinde yapılan görüşmeden). Bu vesileyle babası “Türkü Paşa” lakaplı merhûm Raci Alkır ile alakalı paylaştığı bilgiler için Vahit Alkır Beyefendi’ye teşekkürlerimi arz ederim.

### 11. şiir

Mesnevî nazım biçiminde yazılmış dokuz beyitlik bu şiir de beşinci ve yedinci şiirdeki gibi ilticâ-nâme mahiyetindedir. Efe Hazretleri bu şiirinde de bütün iman ehlinin Hakk’ın rahmetinden hissedar olmasını, Hz. Muhammed (a.s.) ile dünyalık bağlardan kurtulup hakiki özgürlüğe ermiş Hakk’ın has kullarıyla bir kılınmasını niyaz etmektedir.

### 12. şiir

Son dizesi “Muhammed” redifli bu şiir altı dördlükten oluşmaktadır. Efe Hazretleri bu şiirinde Hz. Peygamber (a.s.)’a ittiba edenleri konu edinmiştir. Hz. Peygamber (a.s.)’ın izini takip edenlerin gönlü irfân ile dolar. Resûl (a.s.)’ın nuruyla ışıklanan gözler, cennetin hûrîlerinden geçmişlerdir. Onlar Hz. Musa’nın Tûr dağındaki “len terâni”<sup>5</sup> sırrına erip Rahmân’ın kokusunu Habîb (a.s.)’ından almışlardır. Onun muhabbeti eğer bir kula dost olursa, o kul irfan sahiplerinin sevgilisi olur. Mutlak cömert olan Allah’ın nimetlerine lâıyk olan kul, nihayetinde O’nun nuruna bürünür. Allah’ın koyduğu ve Resûl (a.s.)’ının tebliğ ettiği şeriata uyanlar, insanlar içerisindeki kâmil müminlerden olurlar. Allah’ın has kulları her iki cihanda da dara düşmezler. Çünkü onlar Allah’ın ve Resûl (a.s.)’ının yoluna kurbân olmuşlardır. Allah’ın Rahmân ism-i şerifi gereğince zâhir olan rahmetin bir haddi hududu yoktur. Böyle sınırsız bir rahmetten de inanan bir müminin ümidini yitirmesi caiz değildir.

### 13. şiir

“Neler var” redifli bu şiirde Efe Hazretleri âlem-i İslâm’ın içinde bulunduğu hâlleri konu edinmiştir. Müslümanlar bin parçaya bölünmüş ve belleri kırılmıştır. Edeb ehli inananlar zulüm altında toz toprağa belenip altüst olmuşlardır. Ehl-i küfür ise Hakk’ın ikram ve ihsanlarıyla karşılaşmaktadır. Bütün bunlar elbette her şeye hâkim olan Allah’ın takdiri gereğince vukû bulmaktadır. Son beyte kadar Efe Hazretleri, âdeta naz makamında Müslümanların içinde buldukları ahvâli Hakk’a arz etmiştir. Son beyitte ise Alvarlı Efe Hazretleri masumların ölmesi karşısında duyduğu ızdırabı “ne revâdır” çaresizliği ile âşıkâr eylemiş ve insanlığı sevmeye ve merhamete davet etmiştir.

### 14. şiir

“Sensin ey cânân” nakaratlı on dördlükten oluşan bu şiirde Efe Hazretleri divan şiiri ve halk şiirinde ortak olarak yer alan güzellik unsurlarını tasavvufî remizler şeklinde kullanarak –kuvvetle muhtemel- şeyhini methetmiştir.

### 15. şiir

“Âh Medîne şehri kurbânın olam / ‘Âşıklar ‘aşkıyla olmaz mı giryân” nakaratlı altı bendden müteşekkil bu şiirde Efe Hazretleri Medine şehrine duyduğu hasreti ve altıncı şiirdeki gibi hac ibadetinin bazı rükünlerini konu edinmiştir.

<sup>5</sup> “Sen beni asla göremezsin.” A’râf Süresi 143. âyetten.

### Çeviri Yazılı Metni Kurarken İzlenen Yol

Çalışmaya konu olan on beş şiir, “Hâce Muhammed Lutfi Hazretleri’nin (Alvarlı Efe) Şiirlerinin Yeni Bir Nüshası Üzerine -I-” (Güler, 2017) başlıklı çalışmada numaralandırılan defterlerin sırası gözetilerek verilmiştir. Defter numaraları ile birlikte ayrı ayrı numaralandırılan şiirlerin beyit numaraları ilgili beytin sol tarafına, varak-satır bilgisi ise sağ tarafına yazılmıştır.

Metne yapılan her bir müdahale için aparat (dipnot) kullanılmıştır. Aparatta, beyit düzeyindeki şiirler için birinci mısra “a”, ikinci mısra “b” rumuzuyla; dörtlük düzeyindeki şiirler için birinci dize “a”, ikinci dize “b”, üçüncü dize “c” ve dördüncü dize “d” rumuzuyla gösterilmiştir.

Orijinal metinde iptal edilmiş ibareler aparatta başına *i* rumuzu eklenerek belirtilmiştir. İptal edilen ibarenin yerine başka bir ibare koyulmuşsa bu da aparatta ~ tilde işareti ile belirtilmiştir.

Vezin gereği ünlüden ünlüye yapılan ulamalarda ilgili kelimelerin orijinal metindeki imlasına uyulmuş ve bu tarz kelimeler \_ alt tire işaretiyle birleştirilmiştir.

Orijinal metinde olmayıp metin tamiri yoluyla eklenen kısımlar ve şiirlerin vezinler/ölçüleri [ ] köşeli parantez içerisinde gösterilmiştir.

Aruz gereğince zihaf yapılması gereken yerde orijinal metnin imlasına uyulmuş ve zihaf yapılacak ses italik yazılmıştır.<sup>6</sup>

Çalışmanın sonuna bahsi geçen şiirlerin orijinalleri eklenmiştir.

### Sonuç

Çalışmada Nakşî/Kâdirî meşâyihinden Hâce Muhammed Lutfi Hazretleri’nin müridi Yetim Hâfız lakaplı Pehlül Çiftçi’nin kaleme aldığı cönklerde yer alan şiirler arasında Hulâsatü’l-Hakâyık’ta yer almayan on dört şiir ve bahsi geçen eserde farklı bir varyantı bulunan “Gör ne güzel ‘ıyd olur” nakaratlı şiir konu edinmiştir. Çalışmaya konu olan toplam on beş şiirin sekizi aruz vezniyle<sup>7</sup>, yedisi hece vezniyle<sup>8</sup> yazılmıştır. Öncelikle muhtevalarına dair verilen bilgilerin akabinde on beş şiirin çeviri yazılı metinleri aktarmıştır. Temennimiz, tasavvufî hikmetleri barındıran bu şiirlerin Alvarlı Efe ve tasavvufî Türk şiiri ile ilgili çalışmalara katkı sunmasıdır.

<sup>6</sup> Bu uygulama ile ilgili detaylı bilgi için bk. Köksal, 2009: 77. Ayrıca metni kurarken uygulanan ve yukarıda izah edilen diğer yöntemler için de ilgili çalışmanın tamamına müracaat edilebilir.

<sup>7</sup> 1, 2, 3, 4, 6, 9, 11 ve 13 numaralı şiirler

<sup>8</sup> 5, 7, 8, 10, 12, 14 ve 15 numaralı şiirler



## Kaynakça

- Açıkel, Yusuf. (1998), “ ‘Nefsini Bilen Rabbini Bilir’ Hadis mi, Kelâm-ı Kibar mı?”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S 5, s. 173-200, [http://isamveri.org/pdfdrq/D01535/1998\\_5/1998\\_5\\_ACIKELY.pdf](http://isamveri.org/pdfdrq/D01535/1998_5/1998_5_ACIKELY.pdf), Erişim tarihi: 26.02.2022.
- Cebecioğlu, Ethem. (2009), *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Apaç Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- Güler, Muhammed İkbâl. (2017), “Efe Hazretleri'nin Dilinden Kerbelâ'ya Dökülen İnciler”, *Beyazşehir Palandöken Dergisi*, Ekim-Kasım-Aralık 2017 sayısı, s. 14-19.
- Güler, Muhammed İkbâl. (2017), “Hâce Muhammed Lutfî Hazretleri'nin (Alvarlı Efe) Şiirlerinin Yeni Bir Nüshası Üzerine -I-”, *International Journal of Languages' Education and Teaching*, C 5, S 4, s. 671-686.
- Hâce Muhammed Lutfî. (2011), *Hulâsatü'l-Hakâyık ve Mektûbât-ı Hâce Muhammed Lutfî*, haz. Hüseyin Kutlu vd., Damla Yayınevi, İstanbul.
- Köksal, Mehmet Fatih. (2009), “Metin Neşrinde Vezinle İlgili Problemler, Bazı Tespit ve Teklifler”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, C 3, S 3, s. 63-86.
- Şengül, Cengiz. (2013), “TRT Türk Halk Müziği Repertuarında Bulunan ve Sözleri Alvarlı Muhammed Lutfî Efe'ye Ait Eserler”. *Uluslararası Hâce Muhammed Lutfî (Alvarlı Efe) Sempozyumu Bildiriler Cilt II*, Cengiz Gündoğdu (ed.), Erzurum Büyükşehir Belediyesi ve Atatürk Üniversitesi Ortak Yayınları, Erzurum, s. 53-67.

## Hulâsatü'l-Hakâyık'ta yer almayan şiirler

### DEFTER-1

#### 1.şiir

[mef'ülü / mefâ'ilün / mef'ülü / mefâ'ilün]

- |   |   |                    |
|---|---|--------------------|
| 1 | Dil-dâdelere her dem dil-dâr nazar eyler<br>Hâm çaşa nazar itse elbetde güher eyler                   | 6a <sup>(10)</sup> |
| 2 | Derd ehline vâcibdir hekîme ola teslîm<br>Dermânı kabûl ile şanma ki zarar eyler                      |                    |
| 3 | Seyr eyle bu şahrâda elvan nâkış ezhârı<br>Hâl dili_ile her biri bir haber-i hayr eyler               | (15)               |
| 4 | Cân gözi_ile bir gözle bu maṭla <sup>c</sup> -ı hürşîdi<br>Her zerresi biñ kerre 'irfândan eşer eyler | 6b <sup>(1)</sup>  |
| 5 | Sen mir'ât-ı Mevlâ'sın zâtında dil-ârâsın<br>Bu tekrîmi ey Luṭfî esrâr-ı kader eyler                  |                    |

#### 2. şiir<sup>9</sup>

[mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün]

- |   |  |                    |
|---|--|--------------------|
| 1 | Muḥarrem'dir yine dil-hâneler nâr-ı füzûn olsun<br>Yakılsın odlara cân [u] cigerler baḥr-i hûn olsun | 51b <sup>(1)</sup> |
| 2 | Muḥarrem'dir yine cân-gâhımız âteş-nişâr olsun<br>Kör olsun dîde-i Yezîd dem-â-dem kabri nâr olsun   |                    |
| 3 | Muḥarrem'dir yine enhâr-veş kan yaş revân olsun<br>Çarârgâh-ı Yezîd'in ğayyâ içinde nîrân olsun      | (5)                |
| 4 | Muḥarrem'dir yine âl-i 'abâ hâṭır-nişân olsun<br>Muḥabbet ehliniñ derd-i derûnı perîşân olsun        |                    |
| 5 | Muḥarrem'dir yine erbâb-ı mâtem dâğ-dâr olsun<br>Yıkılsın bünyâd-ı 'âlem temellî târ-mâr olsun       | (10)               |
| 6 | Muḥarrem'dir yine âl-i 'abânıñ nûrı yâd olsun<br>Muḥibb-i hânedânıñ dîdeleri eşk-bâr olsun           |                    |
| 7 | Muḥarrem'dir yine Luṭfî harâret intişâr olsun<br>İlâ-yevmi'l-kıyâmet şîşe-i dil inkisâr olsun        |                    |

<sup>9</sup> 2. şiir 3 b ğayyâ: kayyâ

**3. şiir<sup>10</sup>**

[fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlün]

- 1 Vuşlat-ı cānāne vāşıl kim kıyarsa cānına 63a<sup>(1)</sup>  
Kim olur kırbān bu demde hāzret-i cānānına
- 2 Ger cānān kabūl iderse 'āşıkı bir cān ile  
Cān o dem hīç kayd olur mı dürr ile mercānına
- 3 Kaldırırsa yār eger bir demde dīdār perdesin (5)  
'Āşıkıñ seyr it o demde sür'at-i heycānına
- 4 Zülf-i cānāndan şabā büy-i muḥabbet 'āşıkā  
İrgürürse 'āşıkıñ kıymet yeter mi kınına
- 5 Dil-rübā dilberleriñ nāzı çekilmez Luḫfiyā (10)  
Terk-i cān kıl minnet itme gir deḫālet şānıña

**4. şiir<sup>11</sup>**

[mefā'îlün / mefā'îlün / mefā'îlün / mefā'îlün]

- 1 Nevā-yı nāy-ı dilden dinleyen dildāra cān kırbān 94b<sup>(1)</sup>  
O tevḫīd bülbül[i] dilde oḫur destāna cān kırbān
- 2 'Adem ders-hānesinde *men 'aref*<sup>12</sup> dersin alur elbet  
Cānı cānānına v[ā]şıl hüner-mendāne cān kırbān
- 3 Dil-i dīvānesin almış cünün şahrāsına geçmiş (5)  
Muḥabbet 'āleminde dil töken dürdāne cān kırbān
- 4 Derün-ı vaşf-ı evşāfı bilenler şarf ider ḫikmet  
Tecellī-gāh-ı Mevlā'dır dil-i vīrāne-i 'uşşāk

<sup>10</sup> 3. şiir

1 b hāzret-i - hāzretün

5 b kıl deḫālet şānıña: i ger düşerse şānıña

Gazelin maktā beytinin ikinci mısrası, "Hāce Muhammed Lutfi Hazretleri'nin (Alvarlı Efe) Şiirlerinin Yeni Bir Nüshası Üzerine -I-" (Güler, 2017: 680) başlıklı çalışmada sehven "Terk-i cān it minnet itme ger düşerse şānıña" şeklinde yazılmıştır.

<sup>11</sup> 4. şiir

4 b dil-i vīrāne-i 'uşşāk - dil-i vīrāna cān kırbān

Bu mısradaki redif, genel düzene uymamaktadır. "Hāce Muhammed Lutfi Hazretleri'nin (Alvarlı Efe) Şiirlerinin Yeni Bir Nüshası Üzerine -I-" (Güler, 2017: 681) başlıklı çalışmada bu mısranın "Tecellī-gāh-ı Mevlā'dır dil-i vīrāna cān kırbān" şeklinde okunmasının sebebi, yukarıdaki aparatta gösterilen iptal işleminin sehven görülmemesinden kaynaklanmıştır.

Gazelin üçüncü beytindeki "Dil-i dīvānesin" tamlaması yukarıda bahsi geçen çalışmada (Güler, 2017: 681) başlıklı çalışmada sehven "Deli dīvānesin" şeklinde yazılmıştır.

<sup>12</sup> من عرف نفسه فقد عرف ربه : Men 'arefe nefsehu feḫad 'arefe rabbehu. "Nefsini bilen Rabbini bilir." Kelām-ı kibār. Bu söz bazı kaynaklarda hadis olarak zikredilmiş, mutasavvıflar tarafından da hadis olarak sıklıkla kullanılmıştır. Detaylı bilgi için bk. Açıknel, 1998: 173-200.

- 5 Bu Luṭfî rūḥına himmet iden sultāna cān ḳurbān  
Me‘ārif kenziñi açmış gül-i reyḥāna cān ḳurbān (10)

### 5. şiiir<sup>13</sup>

[11'li hece ölçüsü]

İlticā-nāme

119b<sup>(1)</sup>

- 1 ‘Arz-ı ḥālim gönder ey bād-ı şabā  
Ḥaḳ nazar itdiği nūra ḥaber vir  
Lā-mekān şehriñiñ vardır bir bağı  
Bāğçevān ol bāğıbāna ḥaber vir
- 2 Kün emriyle buldı bu cihān şeref  
Ādem'e oḳutdı sırr-ı men ‘aref  
Ol zamāndan ḥarāb oldu her tarāf (5)  
Göñlündeki āh u zāra ḥaber vir
- 3 Nūḥ ‘aleyhi's-selām yapıdı bir gemi  
Küffārlar ḳahrından çekdi çok ğamı  
Mü'min olan oñagördi encāmı  
Tūfānda gördüğün dāra ḥaber vir
- 4 Ḥalil'im dimişdür rahmet-i Raḥmān  
Yemezdi ta‘āmı bulmamış mihmān  
Her dertli alırdı orada dermān  
Göñlündeki ol ḥüñkāra ḥaber vir
- 5 Anı da yaḳmadı ‘adūlar nārı (10)  
Hem aña iḥsān itdiği ḥüñkārı  
Musallaḫ olmuşdı Nemrūd ḥōrı  
Gül-i gülşen olan nāre ḥaber vir

<sup>13</sup> 5. şiiir

4 d ḥüñkāra: hüñkāra

5 b ḥüñkārı: hüñkārı

5 c musallaḫ: musallat

5 d gül-i gülşen: küli köşk

8 d nuṭuḳ: nutuḳ

11 d Zü'l-fiḳār'a: Zülfiḳār'a

13 d pīre: pire

14 d Ḳutbü'l-aḳtāb: Ḳutbül-aḳtāb

15 a Rābiṭamda: Rābitamda

15 c: Vezinde bozukluk mevcut.

- 6 Hâk yolına oğlun eyledi kurbân  
Emr tutduğundan eyledi dermân  
Luftundan Hâk çoçı eyle[di] ihsân  
Hâk emriyle ağan kana haber vir
- 7 Bu ‘âlemler bütün hikmetde idi  
Deryâda semekler hayretde idi  
Cümle kuşlar dîvânına gelirdi  
Ol Hâzret-i Süleymân'a haber vir 120a <sup>(1)</sup>
- 8 Dördüncü kat gökde Hâzret-i ‘İsâ  
Ber-hayât olduğu ma‘lûmdur nâsa  
Tıksan biñ kelâmı Hâzret-i Mûsâ  
Nuţuk eylediği Tûr'a haber vir
- 9 Hâtemü'l-enbiyâ' habîb-i şafâ  
Dîn yolunda çekdi binlerce cefâ  
Ümmet olan lâzım gele inşâfa  
Nübüvvet-i mihr-i nûra haber vir (5)
- 10 Kureyş'in derdinden düşdi biñ zâre  
Kâfirler bıraktı âha [vü] zâre  
Şiddîk-i ekberle girdiler ğâre  
O ğârdaki hem-esrâre haber vir
- 11 Hâzret-i ‘Ömer'de yâd-ı ‘adâlet  
Hâzret-i ‘Oşmân'da kaldı mürüvvet  
Hâzret-i ‘Alî'de olan şecâ‘at  
Elindeki Zû'l-fikâr'a haber vir
- 12 Nice evliyâlar düşdüler zâre  
Onlar da bakmazdı dirhem dinâre  
Hâzret-i Mansûr'ı çekdiler dâre  
Nice öldi o ber-dâra haber vir (10)
- 13 Mü'mine lâzım sile serden serîri  
Açık göz lâzımdır göre bu yeri  
Târîhler re‘îsi ‘Abdü'l-kâdir'i  
İmdâde yetişen pîre haber vir 120b <sup>(1)</sup>
- 14 Dört biñ evliyâsı vardır her zamân  
Mü'min olan kesmez bunlardan gümân  
Dardayız yetişsin didim el-emân  
Kutbü'l-aqtâb olan vara haber vir

- 15 Râbıtamda olan Hâzret-i Nakşî  
Akıtdı gözümde kan ile yaşı  
Toldurdu gönlüme gamı demi âteşi (5)  
Bu sırları bulan ara haber vir
- 16 Luṭfiyâ incitme sen cümle nâsı  
‘Adûlar çeksinler biñlerce yası  
İmdâda yetişsin Hâzret-i İlyâs’ı  
Lâ-mekân şehrinde bire haber vir

### 6. şiir<sup>14</sup>

[fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün]

- 1 Ey gönülde lübb-i Hâk-ı Hâzret-i Ğaffâr olan 144a (1)  
Zevk-i dil eyler icâbet mü’min-i kâmil olan
- 2 Kaşd ider hüccâc rızâ’u’llâhı bağlarlar kemer  
‘Azm-i beytu’llâh iderler ‘âşık-ı dîdâr olan
- 3 Luṭf-i Hâk feyz-i muḥabbet neşr olur bil Mekke’den (5)  
Sırr-ı beyt[i] seyr iderler vâkıf-ı esrâr olan
- 4 Zevk-i ‘ışkı cân [u] dilde gösterir beyt-i Hudâ  
Kıl edeb nûr-ı Muḥammed’le tolar züvvâr olan
- 5 Tâze cânlar bahş ider hüccâca mîkât neş’esi  
Hulle-i cennet gibi iḥrâm giyer huşyâr olan (10)
- 6 Beyte git şâhib-i beyt eyler seni elbet kabûl  
Zâhir ü bâtın ider ikrâm saña Settâr olan
- 7 Cümle mevcûduñ vücûdı emr-i kündendir velî  
Farq ider hikmet-i Hâk’ı dâ’imâ bî-dâr olan
- 8 *Men ‘aref* dersin okı yevm-i ‘arefe vaḳfede (15)  
Luṭfiyâ luṭfi görür bil Ka’be-i devvâr olan

### 7. şiir

[11’li hece ölçüsü]

- 1 Hânelere dola Hâk’dan berekât 186a (1)  
Kitâbu’llâh ile ola harekât  
Bulalar cennetden ‘âlâ derecât  
Bu sehâvet ile kıymetdâr olsun

<sup>14</sup> 6. şiir 6 a şâhib-i beyt: şâhib-i niyet

- 2 Her bir belâlardan hıfz ide Allâh (5)  
 Tuta ellerinden Hâk Resûlu'llâh  
 Başlarında ola *naşrun min Allâb*<sup>15</sup>  
 Cennet-i a'lâda şevketdâr olsun
- 3 Ümmet-i Aḥmed'i 'afv ide Hüdâ (10)  
 Nür-ı Muḥammed'den alalar hüdâ  
 Luṭfî olsunlar sivâdan cüdâ  
 Ḳamusunun ḳalbi ḥikmetdâr olsun

## DEFTER-2

### 8. şiir<sup>16</sup>

[7'li hece ölçüsü]

- 1 Cân bula cânânını (18a)<sup>(1)</sup>  
 Gör ne güzel 'ıyd olur  
 Ḳul bula sulṭânını  
 Gör ne güzel 'ıyd olur
- 2 Dil bula dildârını (5)  
 Gör ne güzel 'ıyd olur  
 Terk ide aḡyârını  
 Gör ne güzel 'ıyd olur
- 3 Ġârda bula yârını (10)  
 Gör ne güzel 'ıyd olur  
 Emṭâr-ı raḥmet yaḡa (18b)<sup>(1)</sup>  
 Gör ne güzel 'ıyd olur
- 4 Ḳalbe güneşler toḡa (5)  
 Gör ne güzel 'ıyd olur  
 Esrârı ḳalbe şıḡa  
 Gör ne güzel 'ıyd olur
- 5 Hüzün ü keder def' ola (10)  
 Dilde ḥicâb ref' ola  
 Cürm ü günâḡ 'afv ola  
 Gör ne güzel 'ıyd olur

<sup>15</sup> وَأُخْرَى تُجِئُونَهَا نَظْرًا مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشْرٌ الْمُؤْمِنِينَ : Ve uḡrâ tuḡıbbünehâ, *naşrun mina'llâhi* ve fetḫun ḳarībun, ve beşşiri'l-mu'minîne. “Hoşunuza gidecek bir şey daha var: **Allah'ın yardımı** ve yakın bir fetih! Haydi müminleri müjdele.” Saff Sûresi 13. âyet.

<sup>16</sup> 9, şiir

9 a Luṭfî'ye luṭf-i Kerîm: Luṭfî'ye luṭf u kerim

9 c Fehîm: fehim

- 6 Hâk yoluna hizmetî 19a<sup>(1)</sup>  
İde bula himmetî  
İki cihân devletî  
Gör ne güzel ‘ıyd olur
- 7 Derde irişe tabîb (5)  
Merhamet ide habîb  
Hilâkat-i rûhî necîb  
Gör ne güzel ‘ıyd olur
- 8 Kerîm ide bir kerem 19b<sup>(1)</sup>  
Görüne bâb-ı harem  
Kabûl ola muhterem  
Gör ne güzel ‘ıyd olur
- 9 Luţfî'ye luţf-i Kerîm (5)  
İrişerahm-i Raḥîm  
Ber-murâd [ide] Fehîm  
Gör ne güzel ‘ıyd olur

### DEFTER-3

#### 9. şiir

[fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün]

- 1 Dil-rübâlar dergehinde derde dermân isteyen 3b<sup>(1)</sup>  
Bâr-gâh-ı hazretinde ‘afva fermân isteyen
- 2 Emrine fermân-ber olsun şâh-ı devrânîñ bugün  
Kulluğunda cân fedâ kııl kıurb-ı sulţân isteyen
- 3 Mîr-i meydân-ı zamâna iktidâ itmek gerek (5)  
Emrine olmaz muḥâlif ‘ilm ü ‘irfân isteyen
- 4 Bâğ-ı vaḥdet güllerine bülbül ol vaqt-i seḫer  
Gül gülistân-ı gönüllerde şeref şân isteyen
- 5 Luţfiyâ mihr-i hidâyet burc-ı dilden toğmaya (10)  
‘Aşık-ı râh-ı hüdâdır ḫubb-ı Raḥmân isteyen



**10. şiir<sup>17</sup>**

[11'li hece ölçüsü]

- 1 Günâh defterleri meydâna gelse 16a<sup>(1)</sup>  
 Deryâ-yı merḥamet seyl-âba virür  
 Ümmet-i Muḥammed ḥesâbda olsa  
 Ḥabîb-i Kibriyâ önünde yürür
- 2 Ehl-i îmân rûz-ı maḥşer olanda  
 Herkes defterini birbir bulanda  
 Ḥuzûr-ı Mevlâ'ya mü'mîn gelende  
 Ümmetiñ peygâm-ber başında tûrur
- 3 Gözler baqar ol gün raḥm-ı Raḥmân'a (5)  
 Herkes diler gide dârü'l-emâna  
 Raḥman 'aşîk olmuş ehl-i îmâna  
 Her peygâm-ber kendi ümmetiñ qorur
- 4 Ana yavrusını bırakmaz nâra  
 Merḥamet ider Ḥaḳ şîğâr kibâra  
 Düşer ehl-i maḥşer âh-ı hezâra  
 Mü'mînleriñ Mevlâ kaydını görür
- 5 Nâra yakmaz Mevlâ ehl-i îmânı  
 Dünyâda bulmuşlar nûr-ı Raḥmân'ı (10)  
 Muḥammed'dir merḥametiñ 'ummânı  
 Himmet-i Muḥammed ümmeti bürür
- 6 Dilde var kân Luṭfî envâr-ı tevḥîd  
 'Înâyet iledir esrârı taşdıḳ  
 Bu sırr-ı vaḥdeti sen eyle taḥḳîḳ 16b<sup>(1)</sup>  
 Hidâyet tâcını başına urur

<sup>17</sup> 10. şiir

1 d önünde: önünde

2 d peygâm-ber: peygâm-ber

3 d peygâm-ber: peygâm-ber

6 a Bu dizedeki kafiye, genel düzene uymamaktadır.

6 c sen eyle taḥḳîḳ: sen taḥḳîḳ eyle

6 d tâcını: bâcını

**11. şiir<sup>18</sup>**

[mefâ'îlün / mefâ'îlün / fe'ûlün]

- 1 Cenâb-ı Zü'l-kerem'den ilticâmız 21b<sup>(8)</sup>  
Budur her iki 'âlemde ricâmız
- 2 Çamu ehl-i îmâna nâşır ola  
Keremi merhâmeti hâzır ola
- 3 İde Luţfî kûluna zât-ı Raĥmân (10)  
Kerem ü merhâmetiñ ide iĥsân
- 4 Dem-â-dem Zü'l-Celâl ĥâfızı olsun  
Nûr-ı hidâyet ile ĥalbi tolsun
- 5 Ola ĥâmil-i muĥabbet-i Mevlâ  
Keremler eyleye Zât-ı Te'âlâ
- 6 Erişe recvine envâr-ı esrâr  
İde tevĥîdini her bârda tekrâr
- 7 Kerem kânı Kerîm Allâh Ker[î]m'dir 22a<sup>(1)</sup>  
Raĥîm Mevlâ 'ibâdına Raĥîm'dir
- 8 Dilerim ümmet-i Muĥammed'i Ĥaĥ  
İde Muĥammed'e aĥrâra mülĥaĥ
- 9 Çabûl ide du'âmızı Kerem-kâr  
İde muĥabbetini bize dildâr

**DEFTER-5****12. şiir<sup>19</sup>**

[11'li hece ölçüsü]

- 1 Görenler gün gibi nûr-ı cemâliñ 2a<sup>(1)</sup>  
Güneş-veş seyr idenler her kemâliñ  
İçenler bâde-i la'l-i zülâliñ  
Dili deryâ tolu 'îrfân Muĥammed

<sup>18</sup> 11. şiir 8 b aĥrâra: aĥrâr<sup>19</sup> 12. şiir 6 c Bu şiirin son dörtlüğündeki “Şeff' tutduĥ” ifadesi , “Hâce Muhammed Lutfi Hazretleri'nin (Alvarlı Efe) Şiirlerinin Yeni Bir Nüshası Üzerine -I.” (Güler, 2017: 682) başlıklı çalışmada sehven “Şeff' tutaraĥ” şeklinde yazılmıştır.

- 2 O gözler ki münevverdir nûrından  
Olur müstağnî Rıdvân'ın hûrundan  
Bilür esrârı Mûsâ'nın Tûr'undan  
Alur senden bûy-ı Raḥmân Muḥammed
- 3 Muḥabbetiñ ki bir 'abde ola yâr (5)  
Olur erbâb-ı 'ırfâna o dildâr  
Kerem-i Kerîm'e odur sezâvâr  
Bürür anı nûr-ı Mennân Muḥammed
- 4 Şerî'atiñ ile 'âmil olanlar  
Cihânda mü'mîn-i kâmil olanlar  
Dü-'âlem derdine dermân bulanlar  
Olurlar yoliña ḳurbân Muḥammed
- 5 Kenâr-ı raḥmet-i Raḥmân bulunmaz  
Bu raḥmetden ḳaç-ı ümmîd olunmaz  
Ḥudâ'nın virdiği geri alınmaz (10)  
Amân derdlere dermân Muḥammed
- 6 Muḥammed Luṭfî eyler bu niyâzı  
Ḥudâ'nın bizlere ey çâre-sâzı  
Şeff' ṭutduḳ bu dem erbâb-ı nâzı  
Meded ey şâhib-i Ḳur'ân Muḥammed

### 13. şiir

[mef'ülü / mefâ'ilü / mefâ'ilü / fe'ülün]

- 1 Ey nûr-ı başâr nûr-ı başîretle nazâr ḳıl 6b (1)  
Bir gör ki bugün 'âlem-i İslâm'da neler var
- 2 Ef'âl-i şerârın şereriñ gör de ḥazer ḳıl  
Ḥallâḳ-ı kütüb tenfîz-i aḳkâmda neler var
- 3 Biñ ḥizb ile kırdı bilini eyledi ber-bâd (5)  
İslâm olanı fâsıḳa ikrâmda neler var
- 4 Erbâb-ı edeb zîr ü zeber ḥâk ile yeksân  
İmândan 'arî kâfire in'âmda neler var
- 5 Luṭfî ne revâdır ki bugün zî-ḥayât ölsün  
Cândan severek ḥinnete iḳdâmda neler var (10)

**14. şiir<sup>20</sup>**

[5'li hece ölçüsü]

- 1 Şeh-perin pervâz 13b<sup>(1)</sup>  
Hoş-terîñ âvâz  
Rind-i kadeh-bâz  
Sensin ey cânân
- 2 Lebleri gül-nâr  
La'l-i şeker-bâr  
Kâkül-i tarrâr  
[Sensin ey cânân]
- 3 Bâde-keşânlık (5)  
Bir 'alî-şânlık  
Zikre şâyânlık  
[Sensin ey cânân]
- 4 Zevk [ü] şafalı  
Zülfî şabâlı  
Nâzlı edâlı  
Sensin ey cânân
- 5 Zarf-ı zarâfet  
Hür-i kıyâfet  
Şânı şerâfet  
Sensin ey cânân
- 6 Gülbün-i gülşen  
Zamîri rüşen  
Sîm [ü] zer cevşen  
[Sensin ey cânân]
- 7 Zülf-i zer-efşân  
Rüyı nûr-feşân  
Zât-ı kerem-şân  
[Sensin ey cânân]

<sup>20</sup> 14. şiir

2 d [Sensin ey cânân]: eyzan

8 d [Sensin ey cânân]: eyzan

9 d [Sensin ey cânân]: eyzan

- 8 Şîr-i ner meşreb (10)  
 Haydarî mezheb  
 Hâne-i tarab  
 [Sensin ey cânân]
- 9 Ebrû kemânım  
 Rûh-ı zamânım  
 Dârü'l-emânım  
 [Sensin ey cânân]
- 10 Şefkat-ı Şâfi  
 Luţfi'ye kâfi  
 Va'dine vâfi  
 [Sensin ey cânân]

### DEFTER-8

#### 15. şiir<sup>21</sup>

[11'li hece ölçüsü]<sup>22</sup>

- 1 Ağla ey gözlerim gözlerim ayrı 27b (1)  
 Döst iline varup gelmezem ayrı  
 O güzelim güzel Medîne şehri  
 Âh Medîne şehri kurbânın olam  
 'Âşıklar 'aşkıñla olmaz mı giryân (5)
- 2 Çek sârubân cāna cânân iline  
 Ravza-yı Muḥammed yalın görüne  
 Şeydâ bülbül konmuş gonca gülüne  
 Âh Medîne [şehri kurbânın olam]  
 'Âşıklar ['aşkıñla olmaz mı giryân] (10)
- 3 Her yılbaşu gelür hacılar saña  
 Ben ağlaram direm vâ Muḥammedâ  
 Ravza'nı görenler ölmez ebedâ  
 Âh Medîne [şehri kurbânın olam]  
 'Âşıklar ['aşkıñla olmaz mı giryân] (15)

<sup>21</sup> 15. şiir

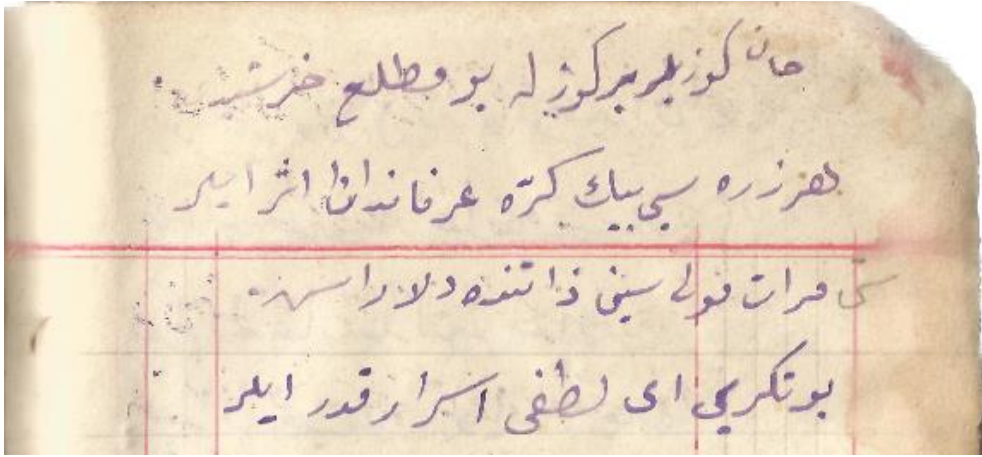
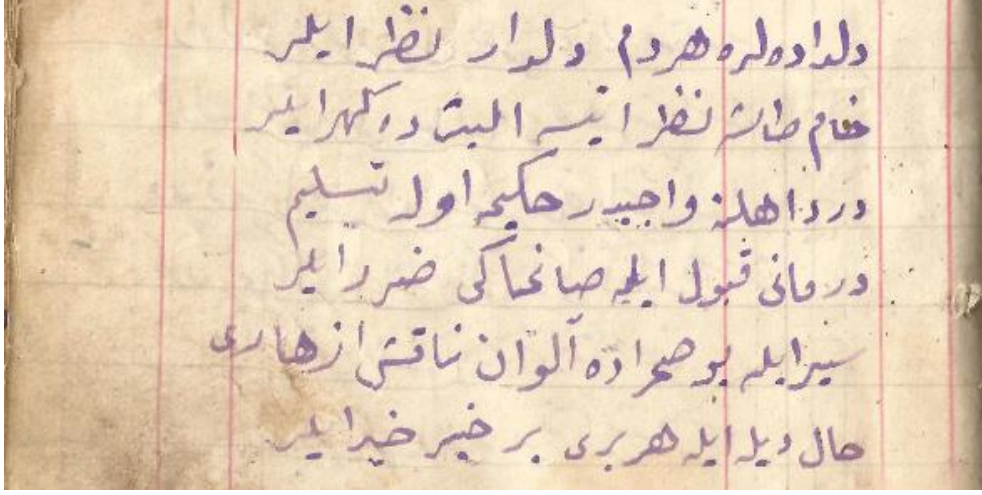
5 b Hücçâc: Hücçâcın

5 c Minâ'ya: Mîna'ya

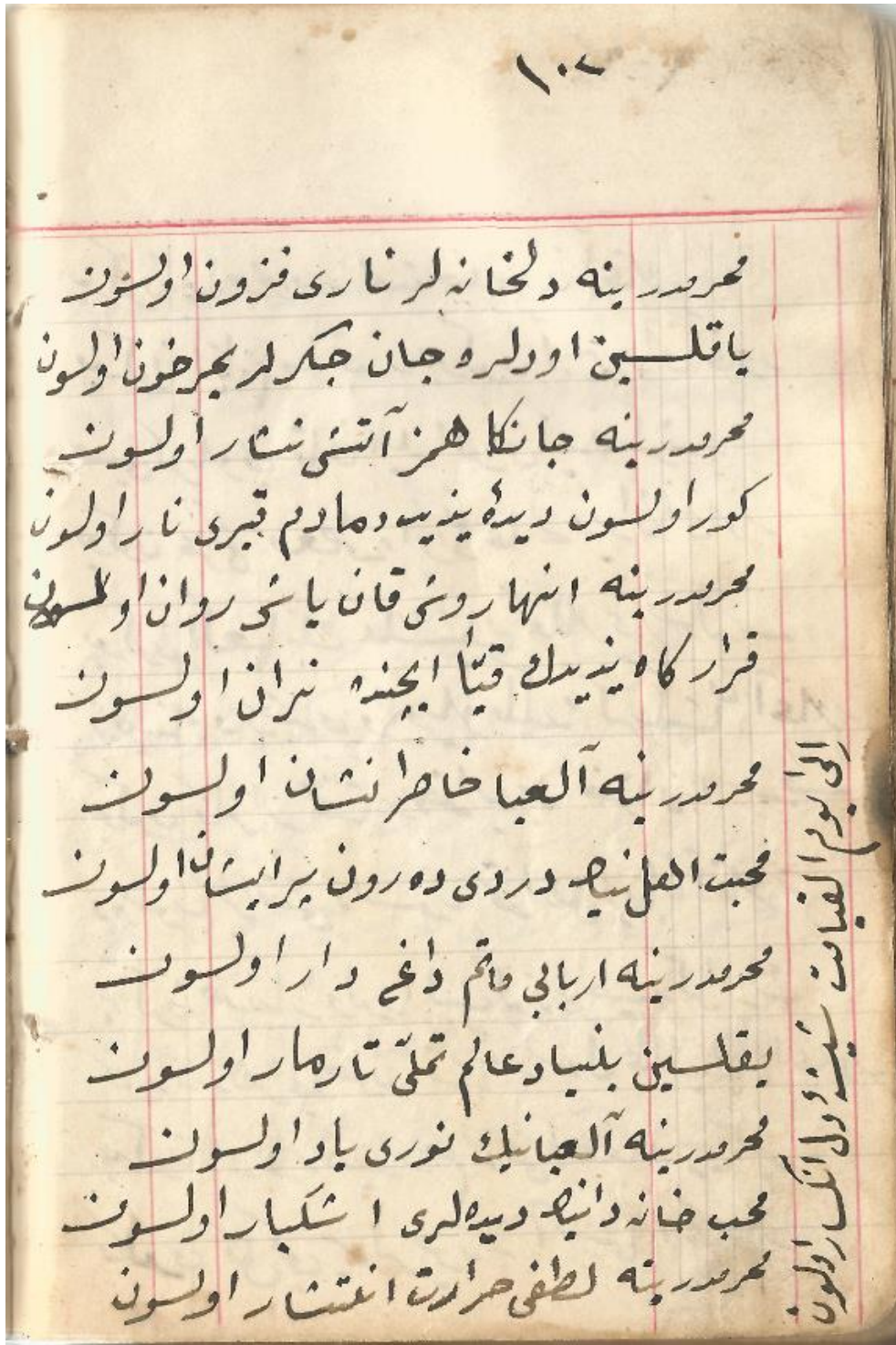
<sup>22</sup> Bu şiirin vezni "Hâce Muhammed Lutfi Hazretleri'nin (Alvarlı Efe) Şiirlerinin Yeni Bir Nüshası Üzerine -I-" (Güler, 2017: 682) başlıklı makalede sehven "fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün" olarak belirtilmiştir.

- 4 ‘Arafât dağında bir haylî ihvân 28a <sup>(1)</sup>  
Allâh Allâh dirler eylerler cevân  
Ravza'nı görenler ölmezler her ân  
Âh Medîne [şehri kurbânîn olam]  
[‘Âşıklar ‘aşkıñla olmaz mı giryân]
- 5 ‘Arafât dağında du‘â başlanır (5)  
Hüccâc olanların kalbi hoşlanır  
Minâ'ya varınca şeytân taşlanır  
[Âh Medîne şehri kurbânîn olam]  
[‘Âşıklar ‘aşkıñla olmaz mı giryân]
- 6 Hüccâcın her zamân yeredir yüzi  
Yüreginden çıkmaz dâ'im bu sızı  
Yine görmek ister Luṭfi' niñ gözi (10)  
Âh Medîne şehri kurbânîn olam  
‘Âşıklar ‘aşkıñla olmaz mı giryân

**EKLER**

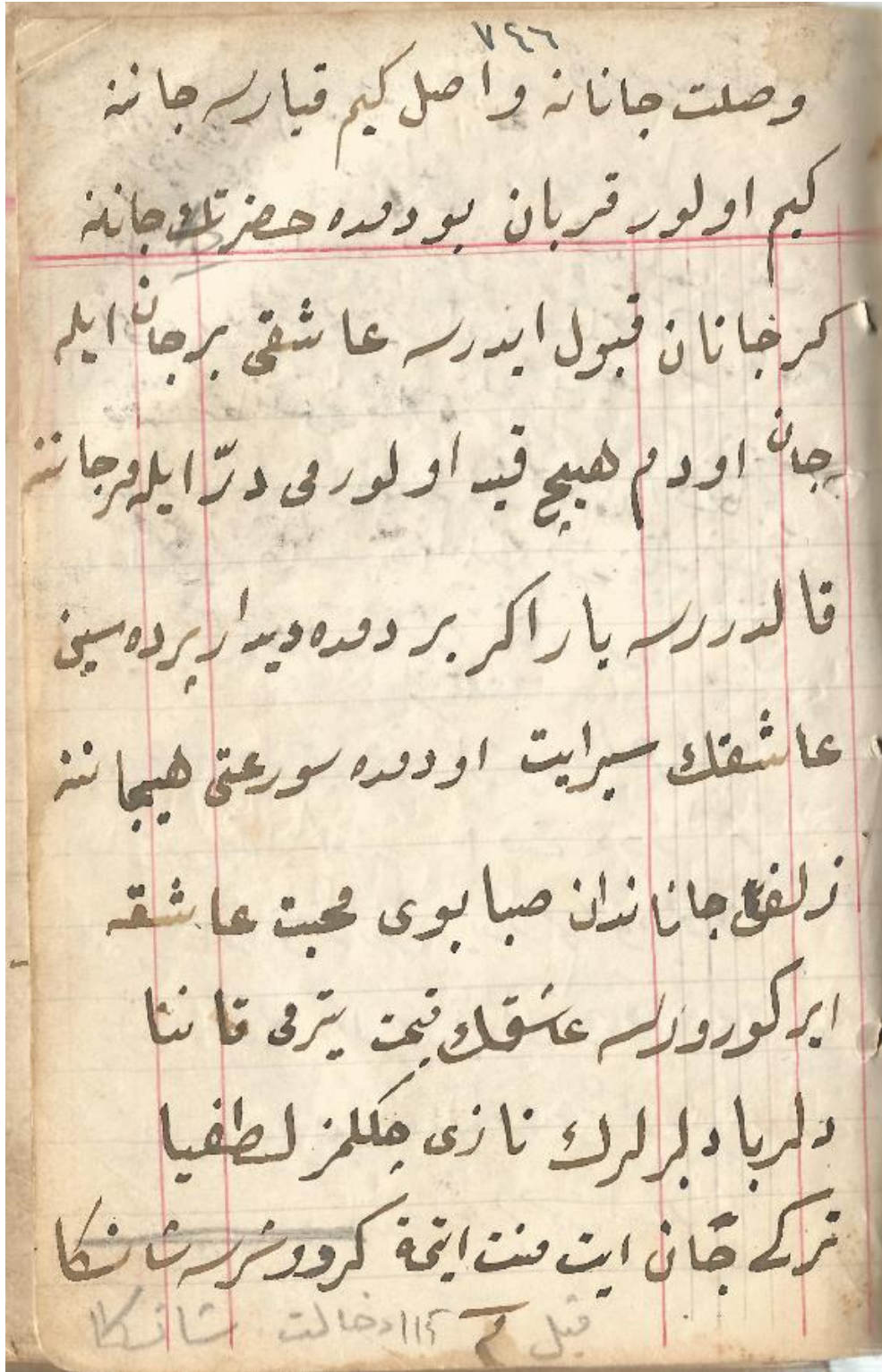


**EK-1: 1. şiir [6a-10 / 6b-4]**

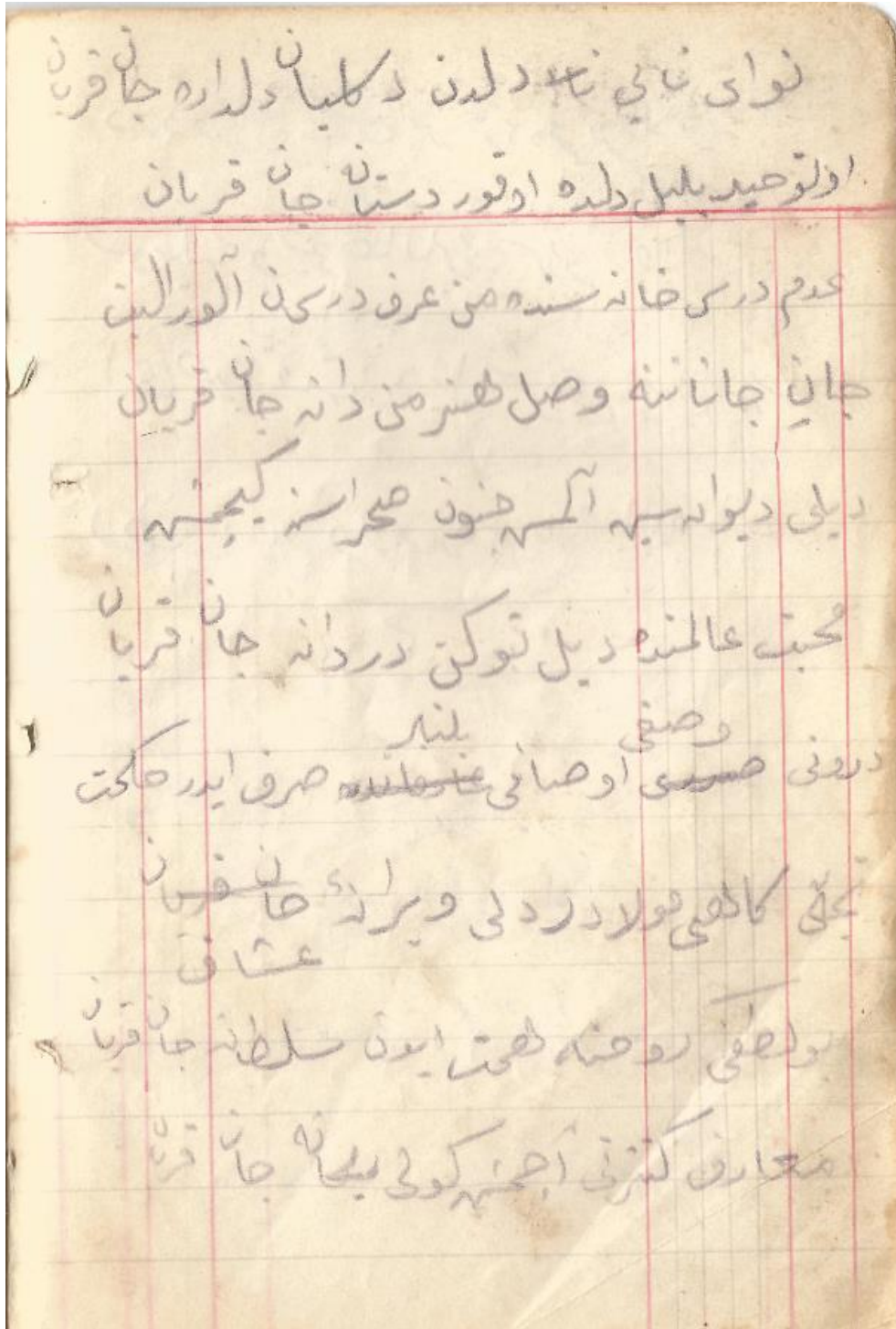


EK-2: 2. şiir [51b]

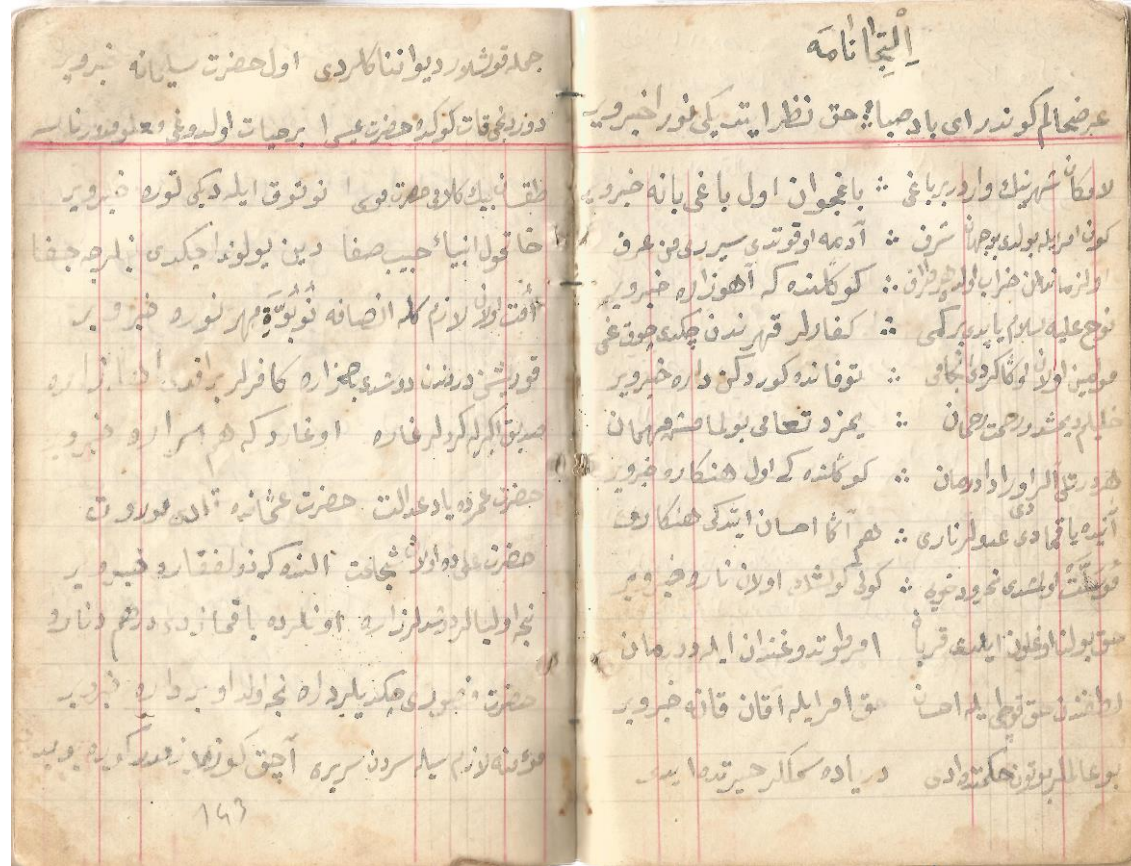




EK-3: 3. şiir [63a]



EK-4: 4. şiir [94b]



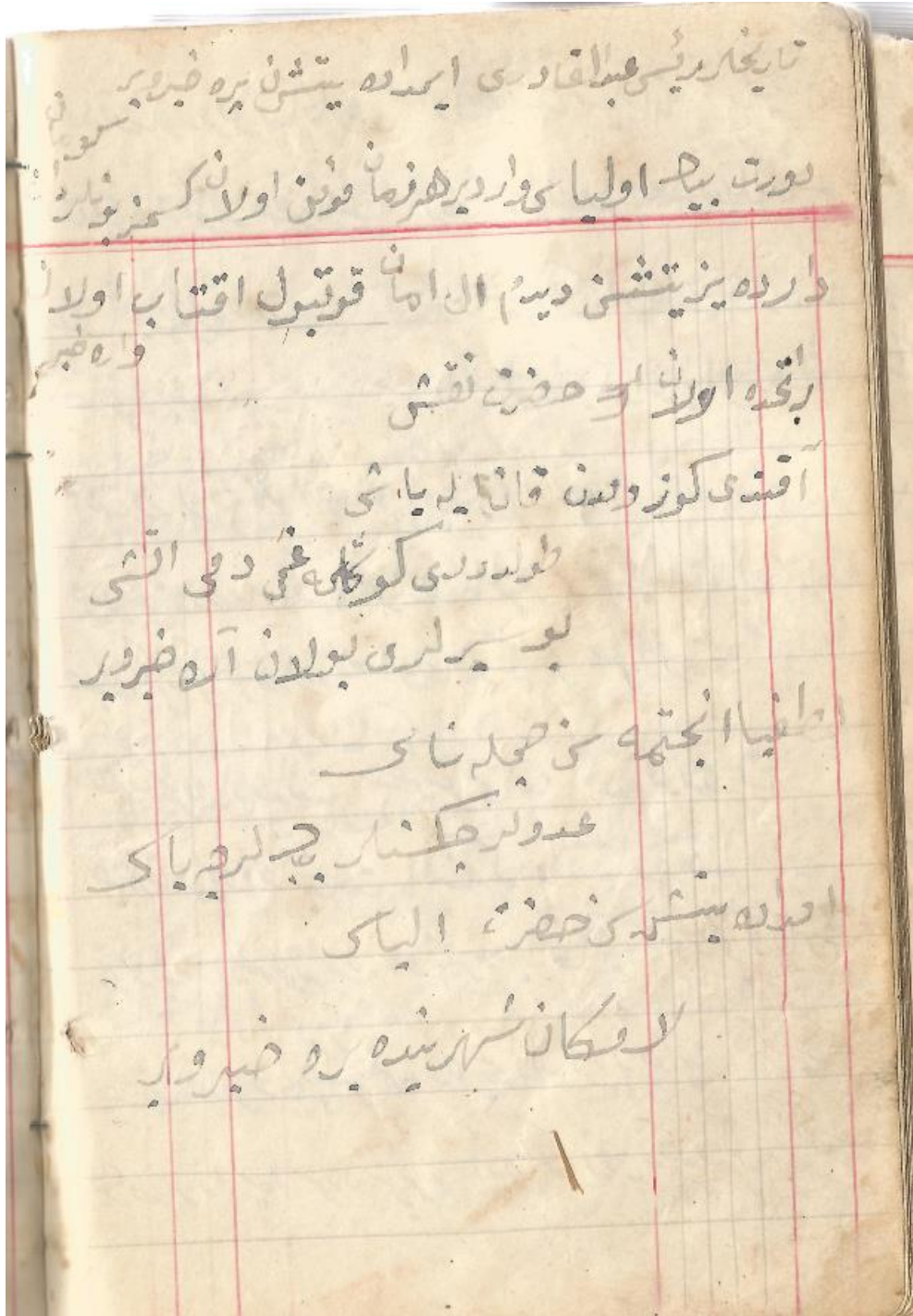
EK-5: 5. şiir [119b-120a]

حکمت - Hikmet - ھکمت

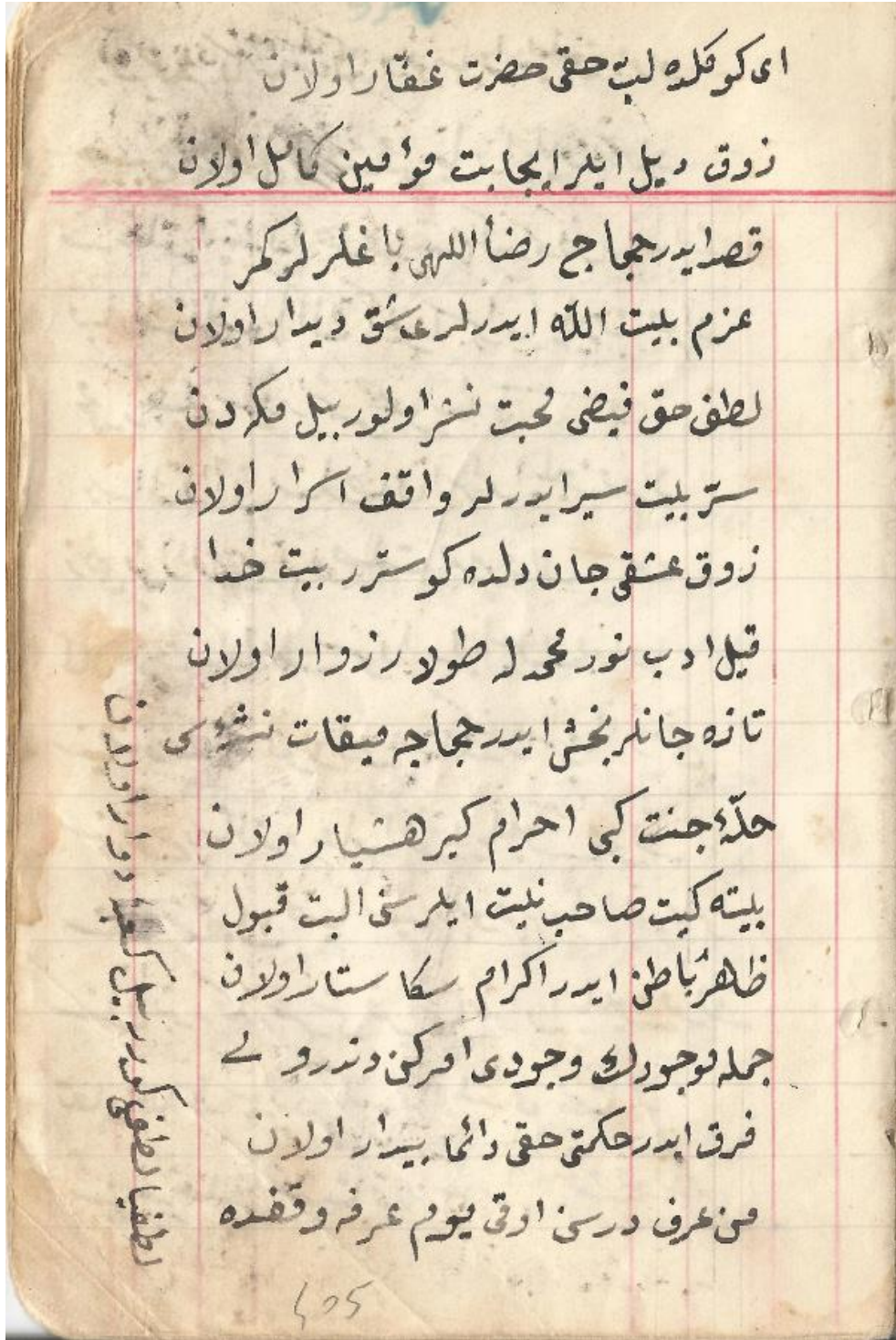
HIKMET - AKADEMİK EDEBİYAT DERGİSİ [ JOURNAL OF ACADEMIC LITERATURE ]

YIL 8, SAYI 16, BAHAR 2022

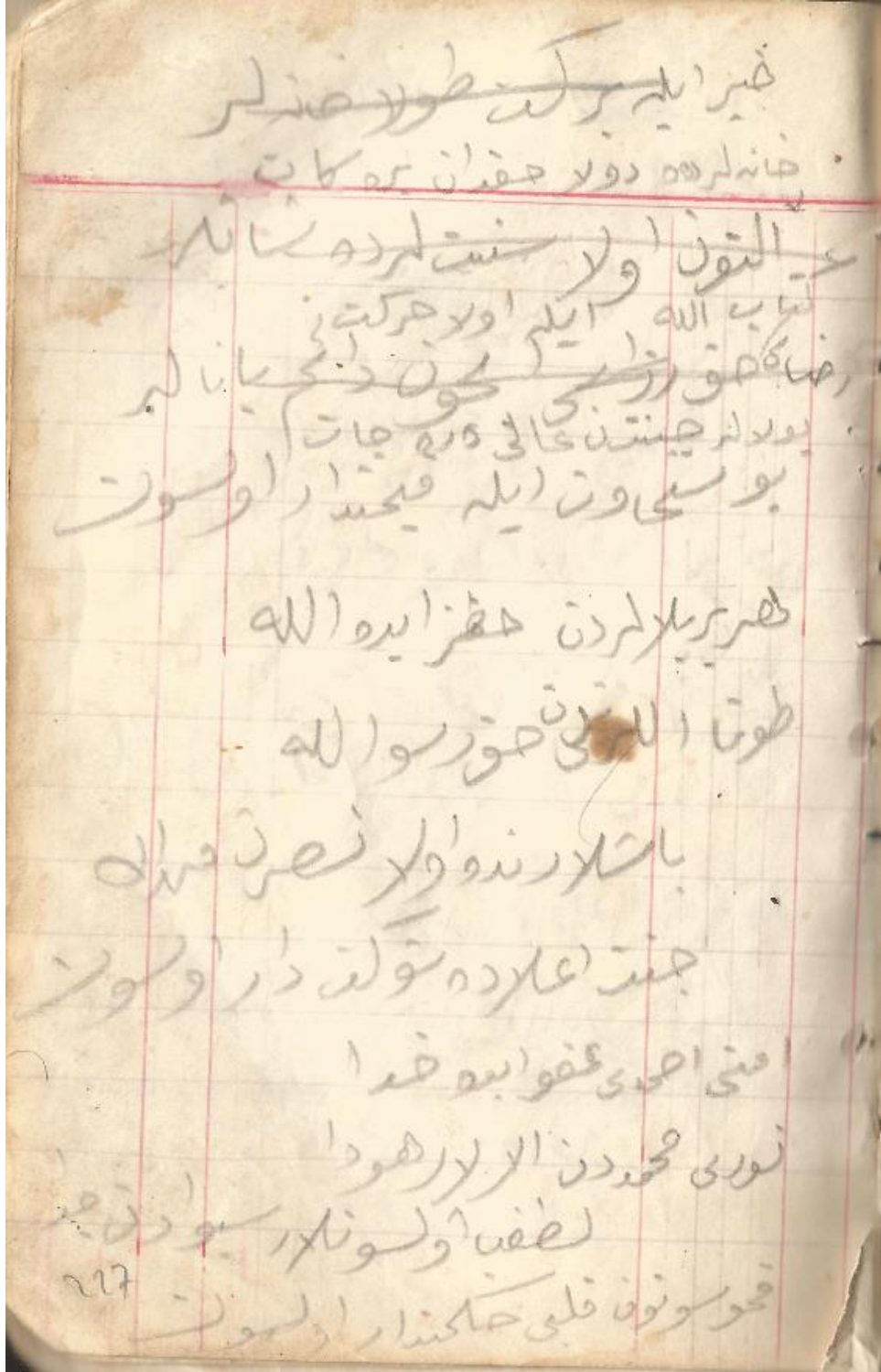
ISSN: 2458 - 8636



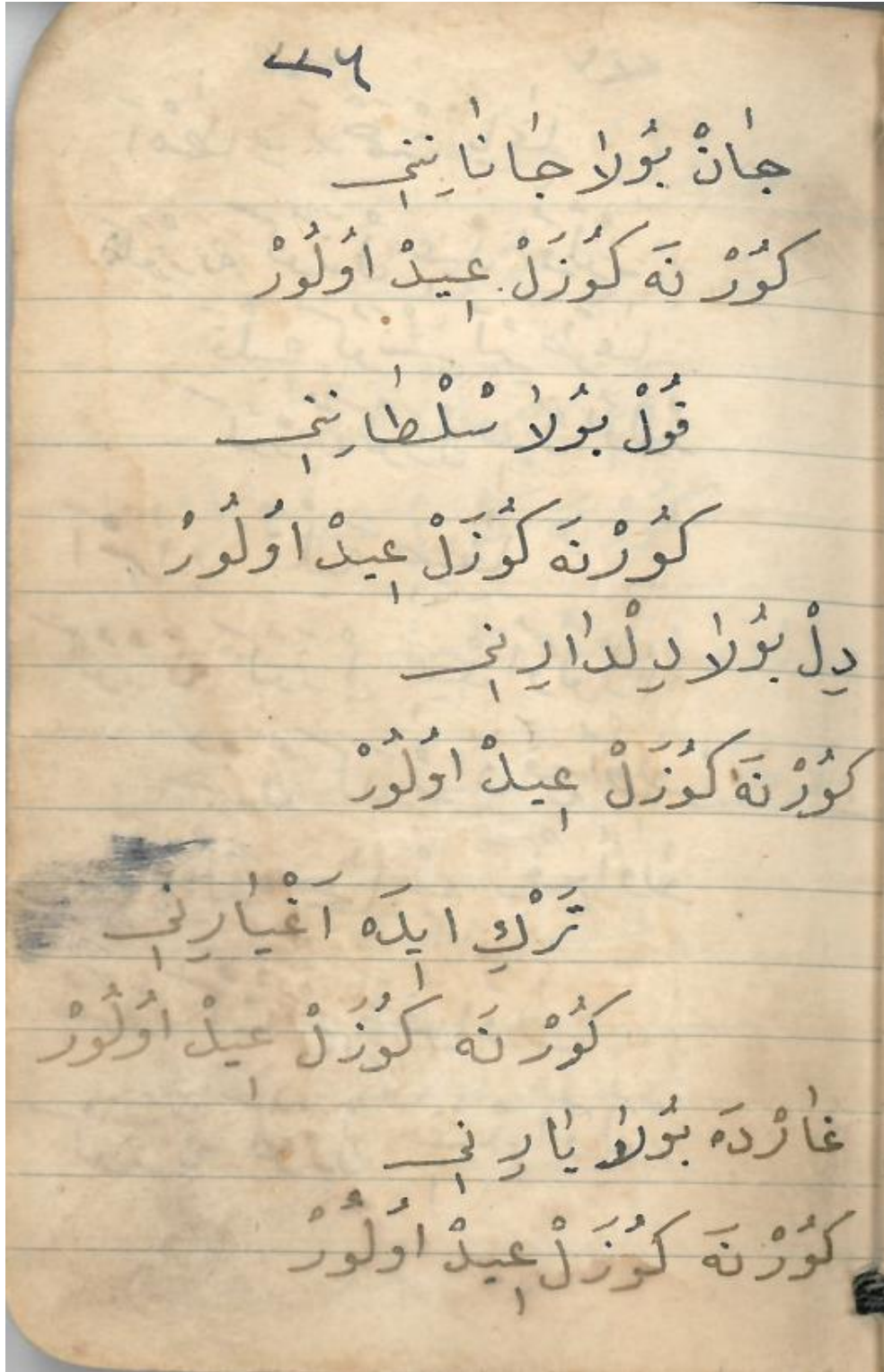
EK-6: 5. şiir [120b]



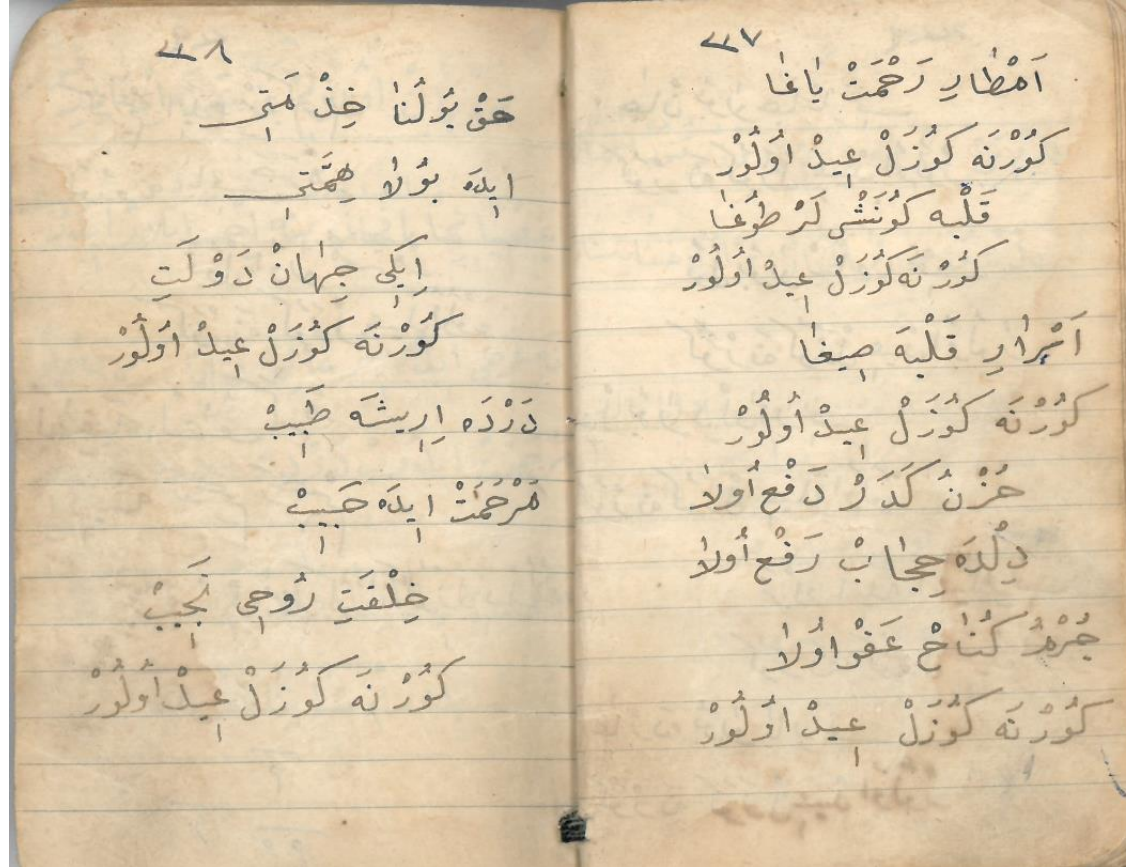
EK-7: 6. şiir [144a]



EK-8: 7. şiir [186a]



EK-9: 8. şiir [18a]



EK-10: 8. şiir [18b-19a]

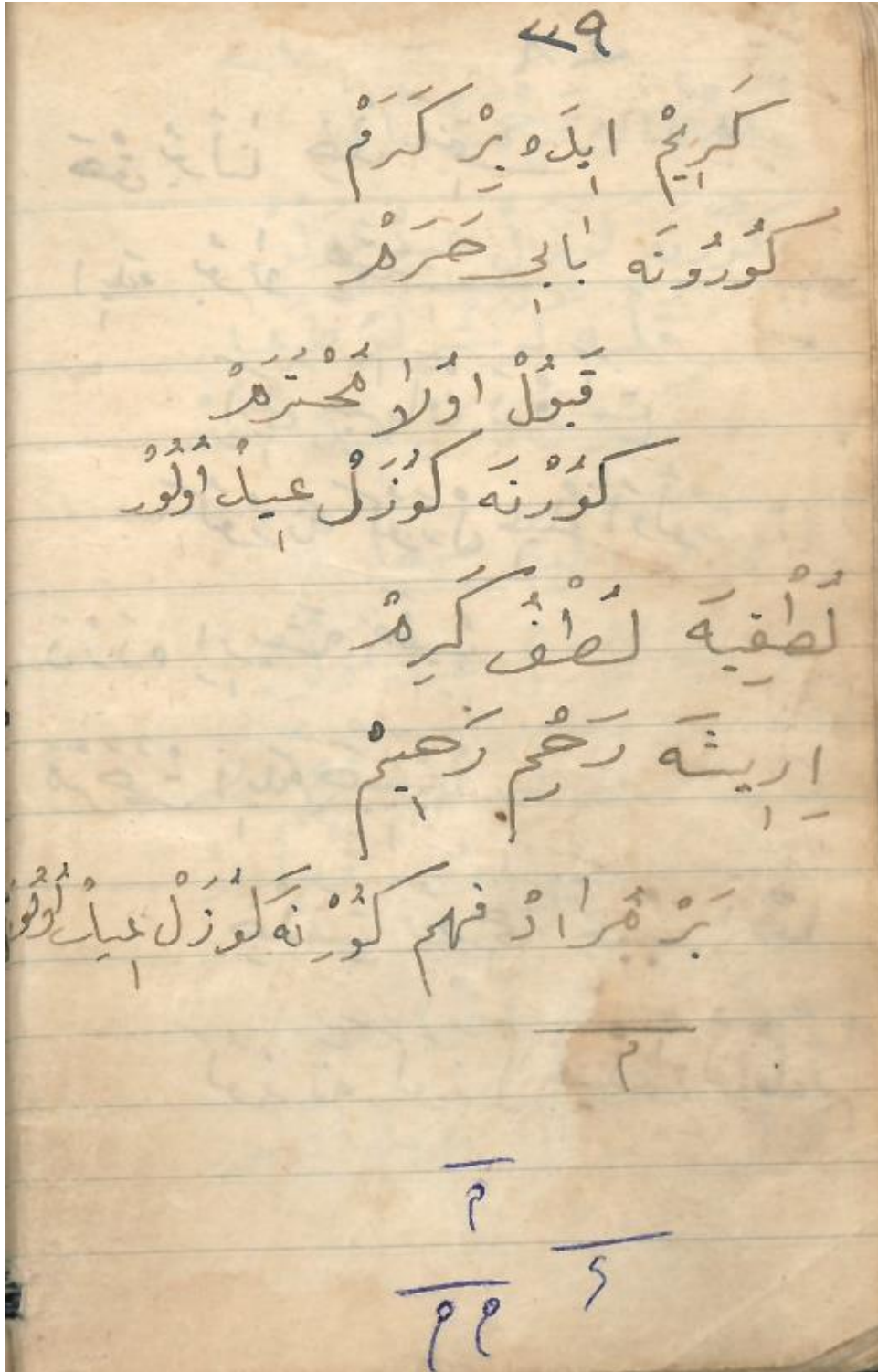
هكمت - Hikmet - حکمت

HİKMET - AKADEMİK EDEBİYAT DERGİSİ [ JOURNAL OF ACADEMIC LITERATURE ]

YIL 8, SAYI 16, BAHAR 2022

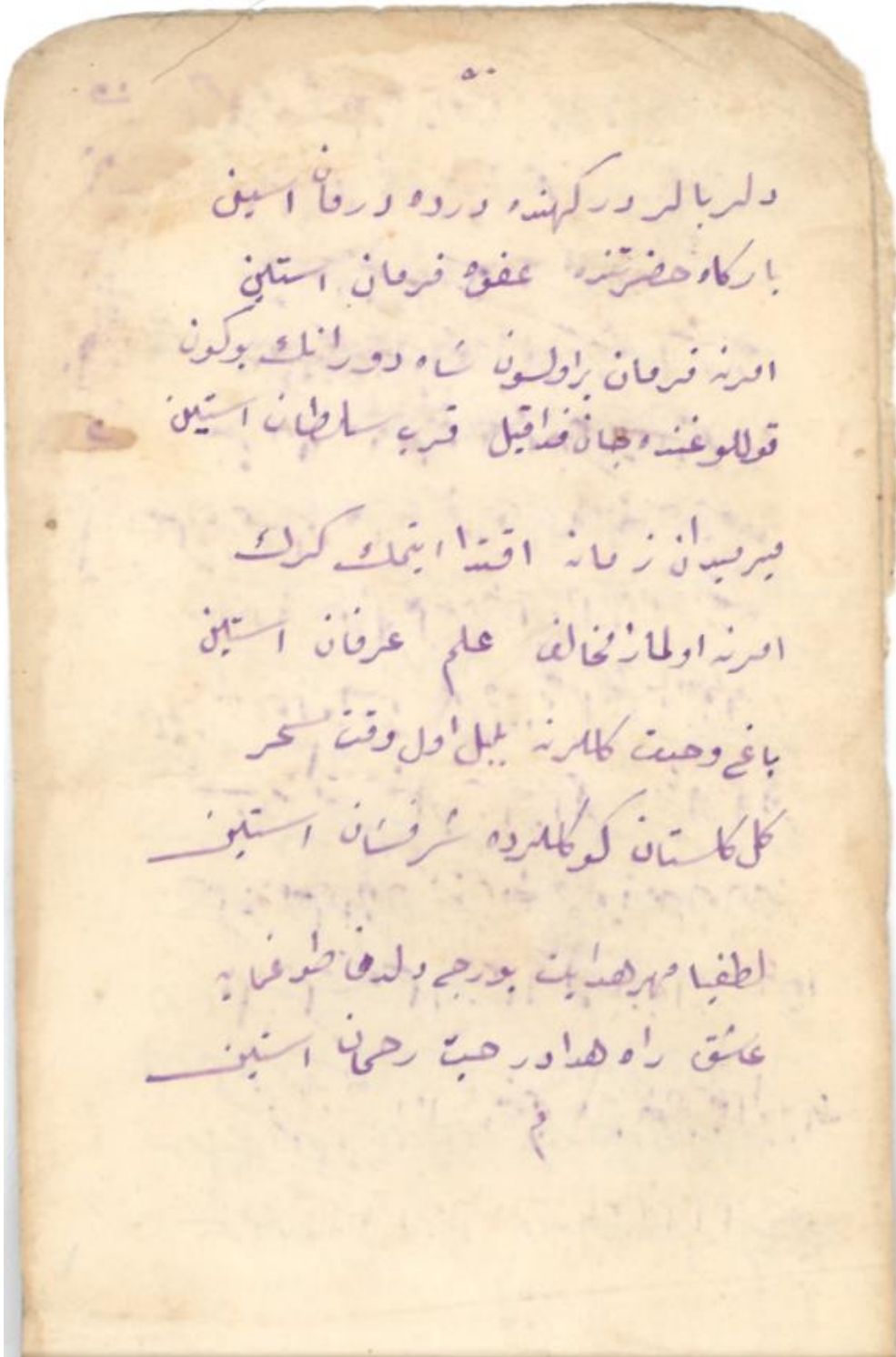
ISSN: 2458 - 8636





EK-11: 8. şiir [19b]

هـ - هـ هـ هـ - هـ هـ هـ هـ

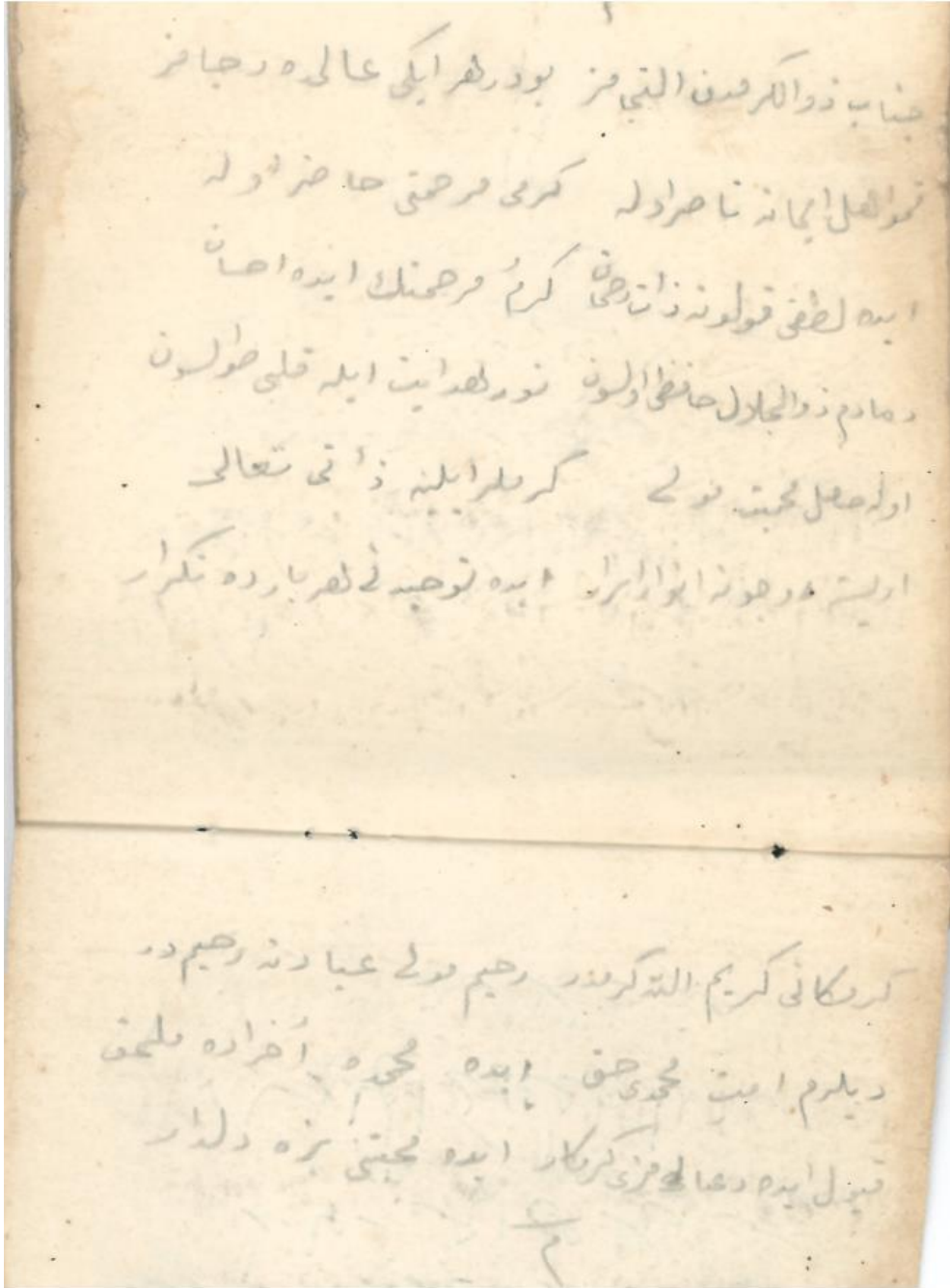


EK-12: 9. şiir [3b]

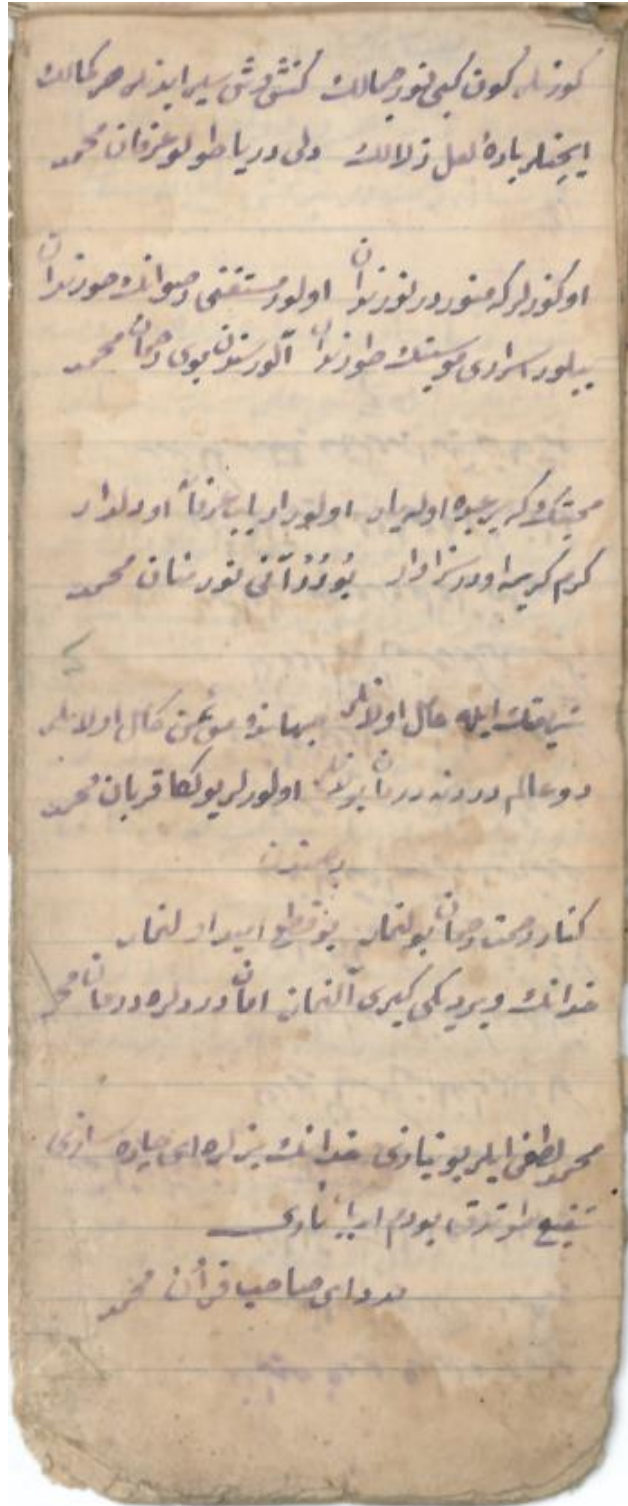
گناه رفتاری میزان کله در پایی صفت سید او بر  
 امت محمد صابره اوله عیب کیرا اشته یروز  
 اهل ایمان در محشر اولزه هر کسی رفتاری سیر اولزه  
 حضور مولا بی مؤمن طنبه امتک سفید باشتن طور  
 کنور یا کار اولون محمد هر کسی دین کیره دار الانامه  
 هفت خلق اولسی اهل حق هر سفید کیری امتک تور در  
 آنا یا دورتی بر اتمار ناره صفت ایبره صفار کباره  
 دوشاهه محشر آه هزاره مؤمن کله مولا قیرنی کور  
 ناره یا قافاز اهل حق نیاره بولشد نور رحمانی  
 محمد در صفت کما صفت محمد امتی یروز  
 دلره وار جان لطفی انوار توحید  
 عنایت اوله در ابرار نصرتی

بو سه وهرتی ندر تحقیق ایله  
 هدیته باغنی پشته او رور  
 م

EK-13: 10. şiir [16a / 16b-2]

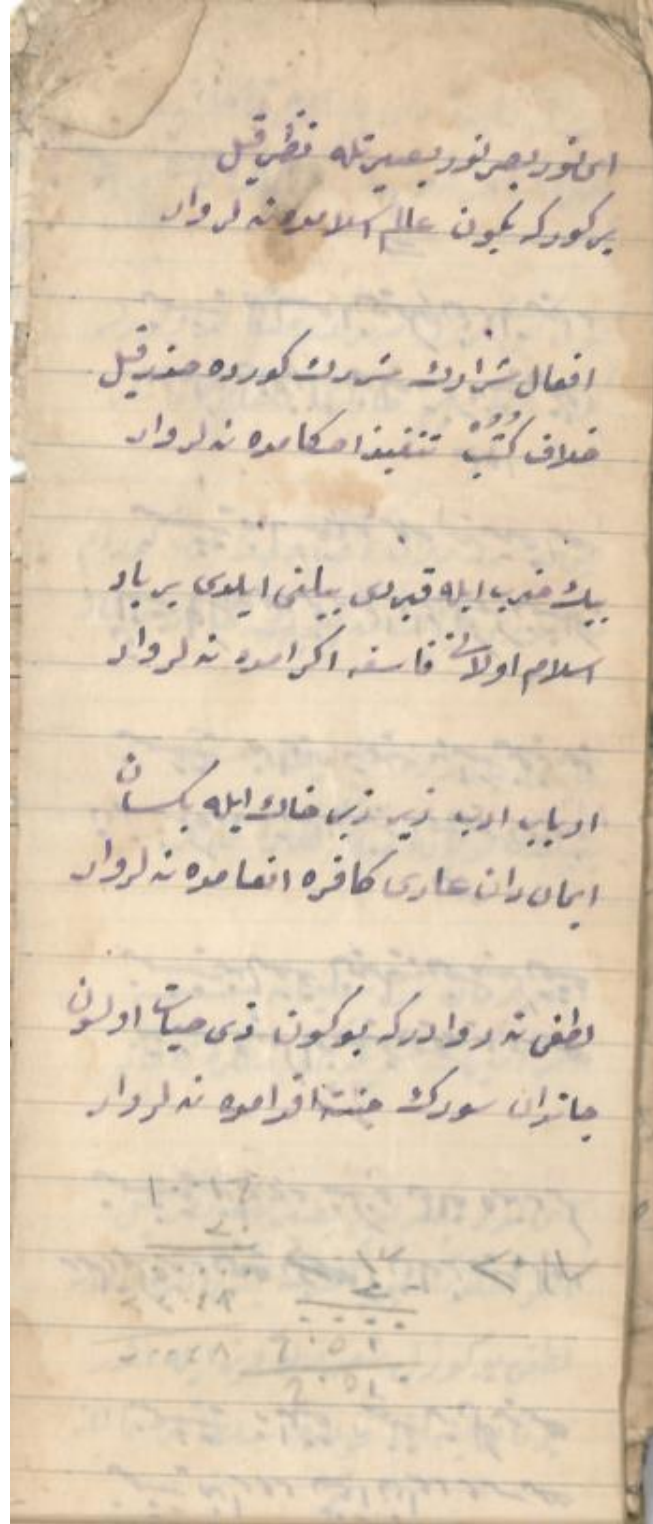


EK-14: 11. şiir [21b-8 / 22a]



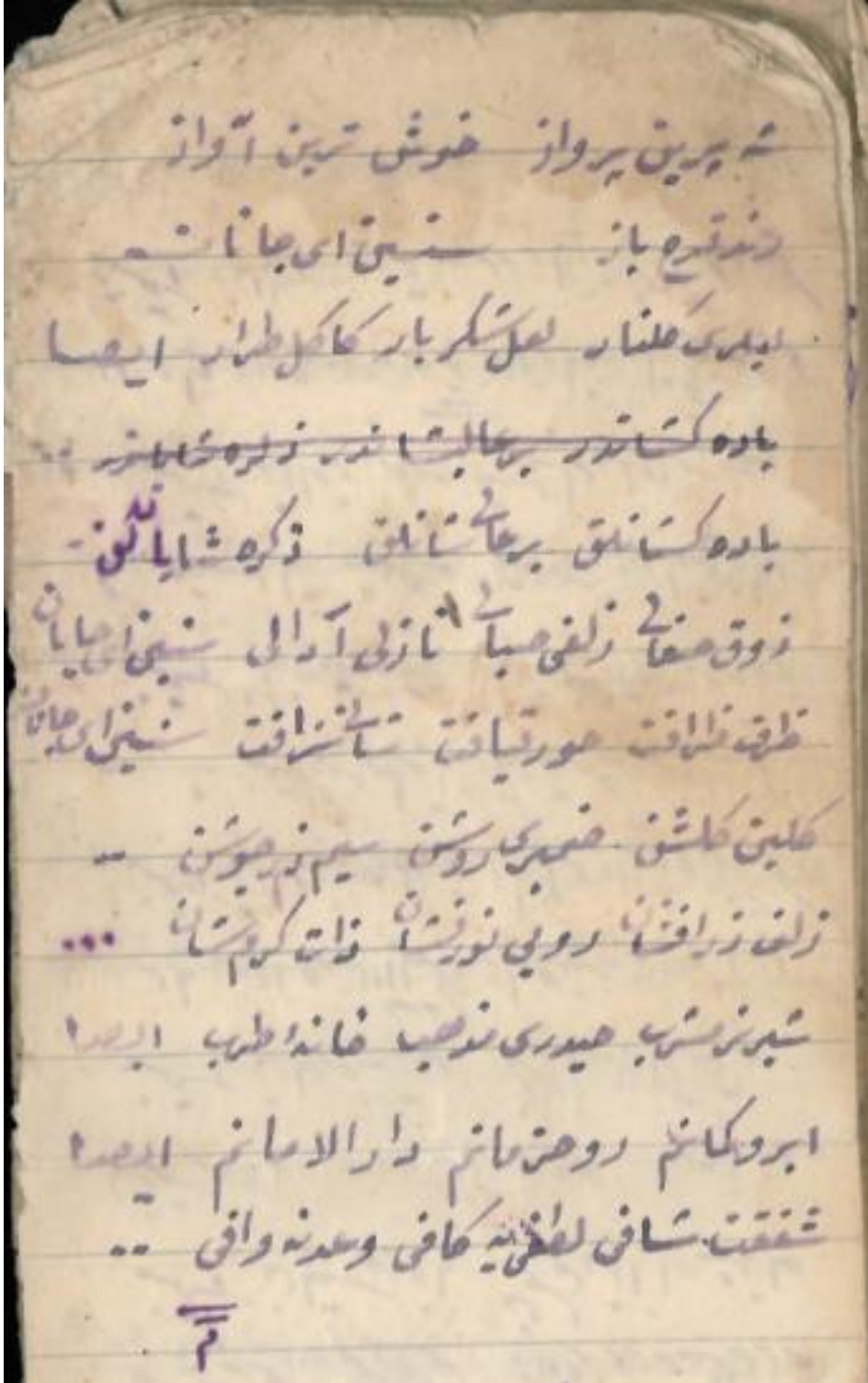
EK-15: 12. şiir [2a]

هكمت - Hikmet - حکمت

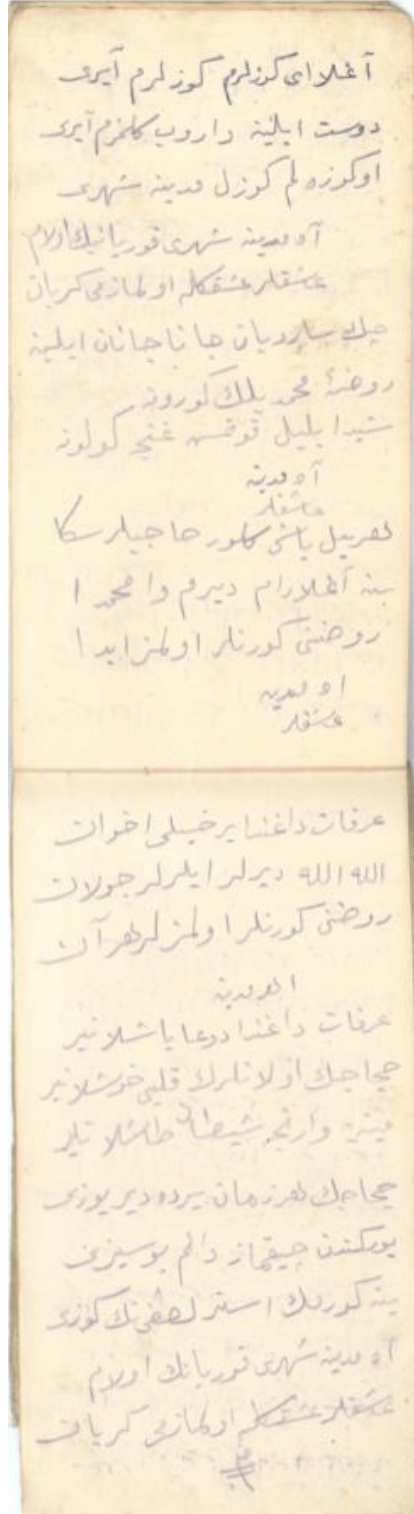


EK-16: 13. şiir [6b]

هكمت - Hikmet - حکمت



EK-17: 14. şiir [13b-1/12]



EK-18: 15. şiir [27b-28a]